

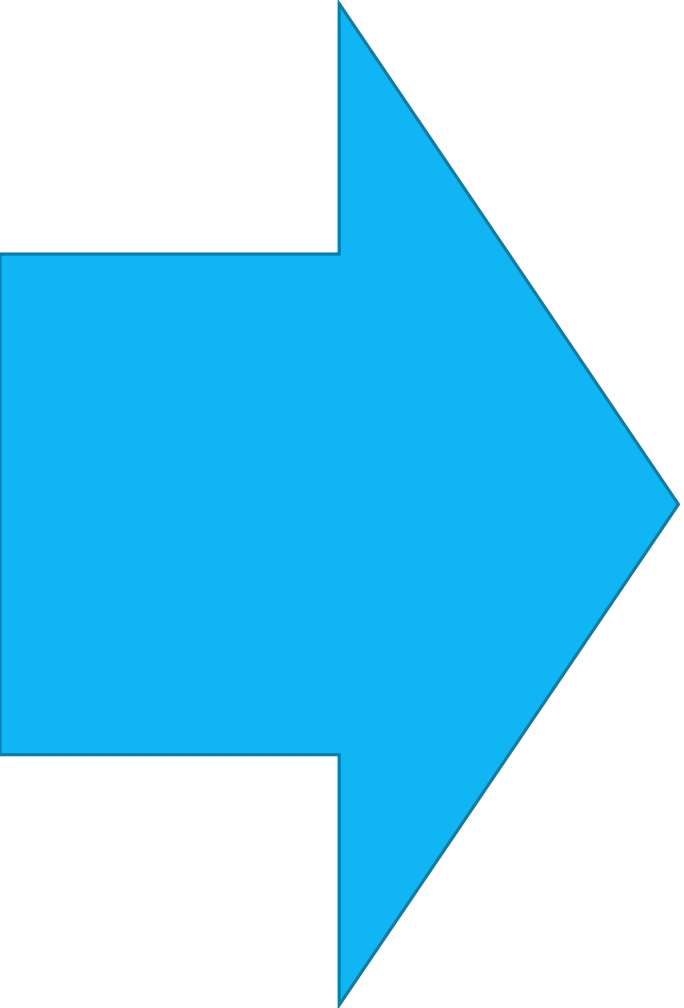
The background of the image is a map of the Koszaliński-Kołobrzeski diocese. On the left, a map shows the coastline of the Baltic Sea and the locations of Koszalin and Kołobrzeg. On the right, a large, stylized logo of the diocese is visible, featuring a blue cross and a yellow sun-like shape. The text is overlaid on a blue rectangular background.

RAPORT 2020

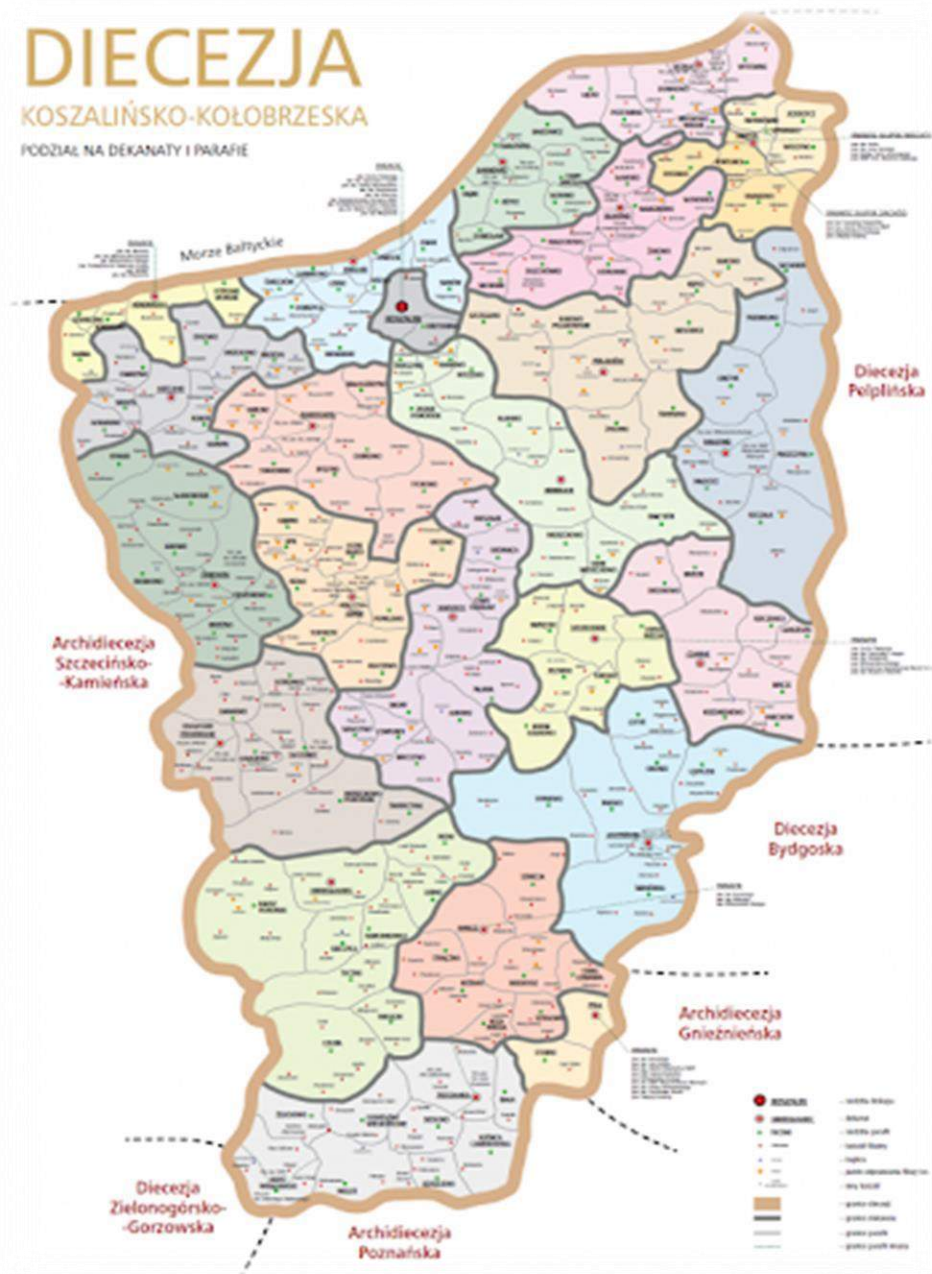
RELIGIJNOŚĆ – ARELIGIJNOŚĆ – IRRELIGIJNOŚĆ?

**PORTRET POSTAW WOBEC WIARY, KOŚCIOŁA
I MORALNOŚCI DIECEZJAN
W DIECEZJI KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIEJ**

Użyte w tytule raportu pojęcia odzwierciedlają postawy wobec religii, które mogą być ramą do zdefiniowania stanu życia religijnego w naszej diecezji.

-
- **Religijność** odnosi się do zaangażowania religijnego – w różnorodnych formach jego intensyfikacji, które realizowane jest bądź instytucjonalnie, wspólnotowo, bądź w sposób sprywatyzowany, bez odniesienia do nauczania Kościoła czy związku wyznaniowego; skala dystansu wobec wspólnoty jest zresztą też ciekawym kontekstem badawczym;
 - **Areligijność** oznacza obojętność wobec religii, nie odwoływanie się do niej w codziennych decyzjach i orientacjach życiowych, lub wyrażaną wprost niewiarę.
 - **Irreligijność** jest pojęciem, które długo było tożsame z areligijnością, jednak coraz częściej używa się go dla określenia postawy wrogości wobec obecności religii w życiu społecznym.

Dokonując całościowego oglądu wszystkich wskaźników, badanie było próbą uchwycenia, dominującej postawy w badanej diecezji.

Obszarem omawianych badań była **diecezja koszalińsko-kołobrzaska**. Zajmuje terytorium o powierzchni 14 640 km², który zamieszkuje ponad **912 tys.** mieszkańców, z czego ok. **833 tys.** stanowią osoby deklarujące wyznanie rzymskokatolickie. Terytorium diecezji znajduje się na terenach Pomorza Środkowego, Pomorza Zachodniego oraz północnej Wielkopolski, obejmując trzy dawne województwa ze stolicami w Koszalinie, Słupsku i Pile.

Strukturę diecezji stanowią: 24 dekanaty, 220 parafii, z czego 199 to parafie diecezjalne, a 19 to parafie zakonne oraz 2 parafie cywilno-wojskowe. W strukturze parafialnej diecezji znajduje się 217 kościołów, z czego 11 jest w budowie, zaś 337 kościołów filialnych i 81 punktów odprawiania mszy jest przypisanych do właściwych im terytorialnie parafii.

Zastosowaną w badaniach metodą analizy religijności jest wielowymiarowa metoda badań religijności. Badania religijności prowadzone są już od lat 30-tych XX wieku. Przechodziły one różne przeobrażenia w zakresie metody opracowań jak i sposobu ich przeprowadzania. Od lat 60-tych XX wieku dysponujemy doświadczeniem ujmowania religijności w sposób wielowymiarowy.

WIELOWYMIAROWA METODA BADAŃ RELIGIJNOŚCI

CHARLES GLOCK
&
RODNEY STARK
(1967)

- **Parametr identyfikacyjny:** GLOBALNE WYZNANIA WIARY
- **Parametr intelektualny:** WIEDZA RELIGIJNA
- **Parametr ideologiczny:** WIERZENIA RELIGIJNE
- **Parametr praktyk:** PRAKTYKI RELIGIJNE
- **Parametr wspólnotowy:** STOSUNEK DO KOŚCIOŁA
- **Parametr emocjonalny:** DOŚWIADCZENIE RELIGIJNE
- **Parametr konsekwencyjny:** MORALNOŚĆ RELIGIJNA

Zastosowanie do celów badawczych po raz pierwszy:
- badanie w Zagłębiu Ruhry - Ursula Böös-Nünning (1972/73)
oraz w mieście Puławy i w województwie lubelskim – ks. Władysław Piwowski (1976/77)

INFORMACJE O BADANIU

- Data badania: czerwiec 2019 – luty 2020
- Łączna liczba ankiet: 2346 + 45 wywiadów
- Grupy badawcze:
 - **GRUPA A** – RESPONDENCI DOBRANI LOSOWO
 - **GRUPA B** – KATOLICY PRAKTYKUJĄCY
 - GRUPA C (porównawczo) – młodzież badana w 2016/17 roku oraz 2018
- Metoda badań:
 - **ilościowa** – kwestionariusz (wersja papierowa – wypełniana samodzielnie i oddawana ankieterowi lub przesyłana pocztą; wspomagająco zastosowana została metoda kwestionariusza CASI – przez internet)
 - **jakościowa** – wywiady indywidualne i grupowe
- Dobór próby - losowy, grupowy + kwotowy

OPIS DEMOGRAFICZNY BADANYCH

Płeć – 57,5% kobiet (N=1349), 42,5% mężczyzn (N=997)

Mediana wieku: ur. 1965/66; najmłodszy uczestnik: ur. 2003, najstarszy – ur. 1942.

Miejsce zamieszkania: wieś (30,5%), miasta do 20 tys. (23,6%), miasta do 60 tys. (19,4%), miasta powyżej 60 tys. (26,5%).

Stan cywilny: wolny (9,9%), związek małżeński (58,2%), wolny związek (19,8%), po rozwodzie (8,6%), wdowiec/wdowa (3,3%)

Wykształcenie: wyższe (40,1%), średnie (51,3%), zawodowe (6,9%), podstawowe (1,8%)

Przynależność do organizacji religijnych: 8,8% tak ---91,2% nie

Przynależność do diecezji k-k: 90,2% tak - 9,8% nie

OPIS DEMOGRAFICZNY BADANYCH

- Dla uzyskania możliwie wysokiego stopnia reprezentatywności opracowana została wstępnie struktura społeczno-demograficzna diecezji, na podstawie danych GUS obejmujących powiaty wchodzące w skład diecezji.
- W czasie wykonywania badań nie wszyscy respondenci dobierani według doboru kwotowego wyrażali zgodę na uczestniczenie w badaniu.
- W ogólnej statystyce diecezji mieszkańców wsi jest ponad 45%. W prezentowanych badaniach mieszkańców wsi jest mniej, podobnie jak więcej chętnych respondentów zadeklarowało udział w badaniu z miast powyżej 60 tysięcy, mimo, że ich udział w całej populacji diecezji jest nieco niższy.

The background features a series of concentric circles in light gray, some solid and some dashed, creating a sense of depth and movement. A large, solid blue oval is positioned in the center, serving as a container for the text. A thick, dark gray curved line sweeps across the lower left portion of the blue oval.

**JAKĄ ROLE SPEŁNIA
RELIGIA W ŻYCIU
DIECEZJAN?**

STOSUNEK DO RELIGII

- Jednym z istotniejszych pytań jakie postawione zostały respondentom w kontekście ich postawy wobec religii było pytanie czy religia w ogóle jest im w życiu pomocna. Dla ponad 46% badanych religia spełnia rolę sensotwórczą. Jednocześnie ponad 40% respondentów jest zdania przeciwnego. Co więcej najwyższe wartości w obydwu przypadkach osiągają wypowiedzi skrajne.
- W przypadku katolików praktykujących odsetek odpowiedzi potwierdzających sensotwórczą rolę religii w ich życiu wynosi ponad 65%. Godna uwagi jest też blisko 1/5 badanych praktykujących, którzy nie widzą takiej roli religii w ich życiu.
- W przypadku młodzieży badanej przed kilkoma laty odsetek potwierdzający pomoc w nadawaniu sensu życiu przez religię to ponad 30%, natomiast 49% to odpowiedzi przeciwnie. W obydwu przypadkach nie dominują odpowiedzi krańcowe („zdecydowanie”).

STOSUNEK DO RELIGII

Czy religia pomaga Panu/Pani w odnajdowaniu sensu życia?

DEKLARACJA AKCEPTACJI	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	26,1	25,9	10,2
Raczej tak	20,2	39,6	20,2
Trudni powiedzieć	13,0	14,4	20,5
Raczej nie	13,8	10,2	28,7
Zdecydowanie nie	26,8	9,9	20,4
ogółem	100,0	100,0	100,0

STOSUNEK DO RELIGII

- W większym stopniu sensotwórczą rolę religii dostrzegają kobiety, wśród których wyższy jest współczynnik odpowiedzi „zdecydowanie tak”.
- Uwzględniając miejsce zamieszkania, respondenci potwierdzający taki pogląd to w równym stopniu mieszkańcy wsi i respondenci z miast powyżej 60 tysięcy mieszkańców.
- Nieco wyższy wskaźnik akceptacji sensotwórczej roli religii deklarują respondenci powyżej 50 roku życia. Jednak wśród respondentów deklarujących na to pytanie odpowiedź „zdecydowanie tak” są też ci, którzy nie ukończyli 20 roku życia. Im młodszy respondent tym, większa częstotliwość wskazań „zdecydowanie tak/nie”.
- Respondenci z wykształceniem wyższym i średnim dominują właściwie we wszystkich kategoriach odpowiedzi, choć przeważają w akceptacji. Wysokim stopniem braku potwierdzenia sensotwórczej roli religii wykazują respondenci z wykształceniem podstawowym i zawodowym.

GLOBALNE WYZNANIE WIARY

CO WCHODZI W SKŁAD GLOBALNYCH WYZNAŃ WIARY?

DEKLARACJE PRZYNALEŻNOŚCI WYZNANIOWEJ

DEKLARACJE WIARY RELIGIJNEJ

DEKLARACJE ZMIAN RELIGIJNOŚCI

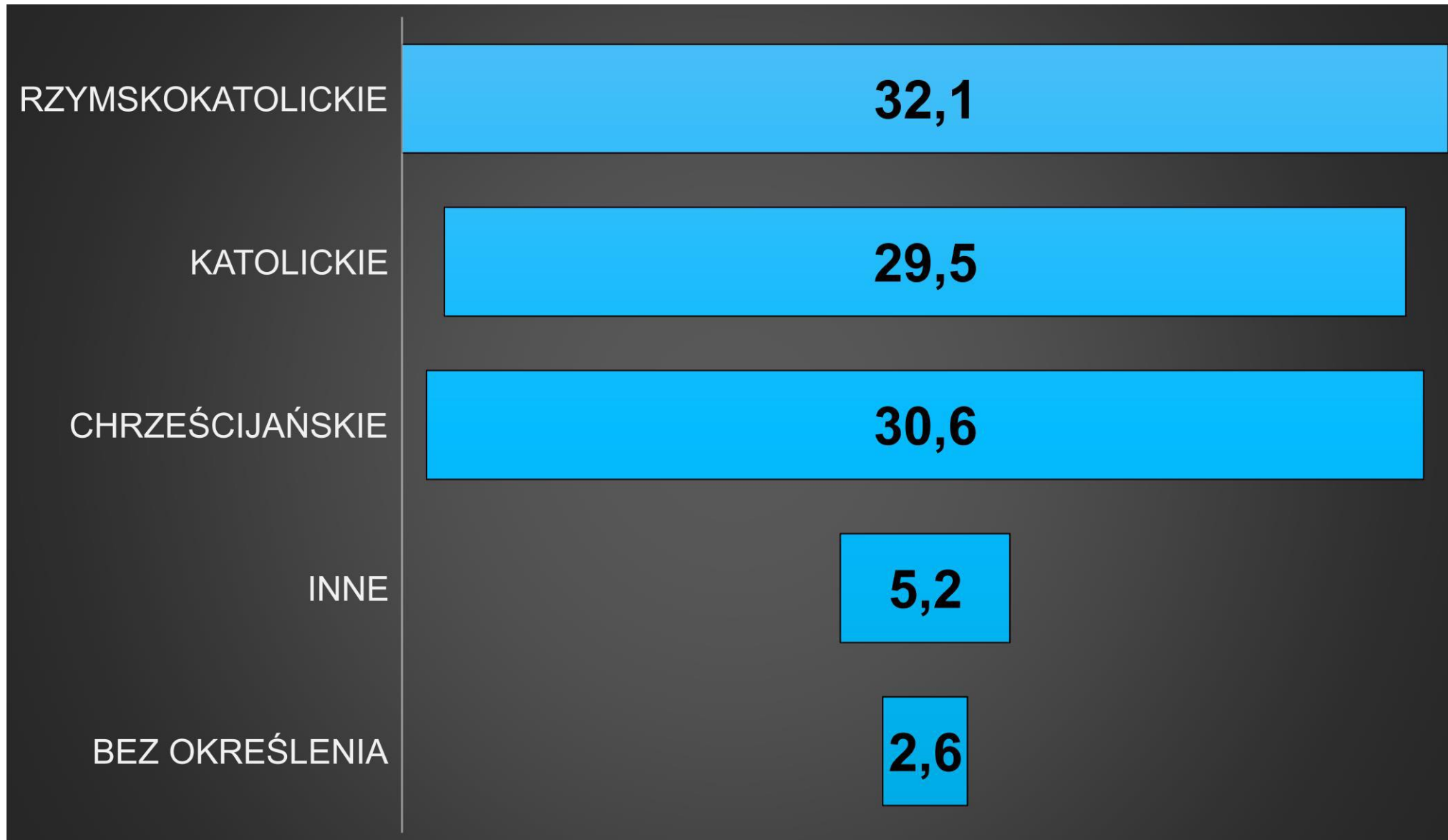
UZASADNIENIA WIARY I NIEWIARY RELIGIJNEJ

DEFINIOWANIE WIARY RELIGIJNEJ

DEKLARACJA PRZYNALEŻNOŚCI WYZNANIOWEJ

- Pytanie o deklarowane wyznanie religijne miało charakter otwarty. Respondenci sami określali swoją tożsamość wyznaniową, bądź deklarowali brak przynależności konfesyjnej.
- Większość respondentów (ponad 60%) deklaruje przynależność do wyznania katolickiego – określając je mianem „KATOLICKIE” bądź „RZYMSKOKATOLICKIE”.
- W wywiadach indywidualnych niektórzy z badanych deklarowali niechęć do słowa „katolicki” jako obarczonego negatywnymi konotacjami (przywoływane przez respondentów skojarzenia to: konserwatyzm, zacofanie, ludowość, „politykierstwo Radia Maryja” itp.) stąd chętniej określali siebie jako chrześcijanie.

Wykres identyfikacji wyznaniowej (wg. autodeklaracji)

DEKLARACJE WIARY RELIGIJNEJ

- Ponad połowa badanych określa siebie jako osoby wierzące lub głęboko wierzące, w przypadku katolików praktykujących postawę taką deklaruje ponad $\frac{3}{4}$ respondentów. W porównawczej grupie młodzieży badanej odpowiedzi takich jest ponad 50%.
- Respondenci deklarujący się jako wierzący są zróżnicowani w podejściu do wiary religijnej – jej definiowaniu, uzasadnianiu oraz jej wyrażaniu; wśród wierzących są zarówno uczestniczący w praktykach publicznych i realizujący praktyki prywatne, jak i praktykujący indywidualnie, w sposób „sprywatyzowany”.
- Osoby deklarujące niewiarę religijną lub obojętność religijną stanowią blisko 26%. Porównując ten wynik z danymi GUS z raportu badań ogólnopolskich dotyczących spójności społecznej w 2018 roku, wynik ten jest wyższy o ponad 17 punktów procentowych. W przypadku młodzieży wskaźnik ten wynosi prawie 19%.

AUTODEKLARACJE WIARY RELIGIJNEJ

AUTODEKLARACJE WIARY RELIGIJNEJ	RESPONDENCI LOSOWI N=987	RESPONDENCI PRAKTYKUJĄCY N=1005	MŁODZIEŻ N=1204
głęboko wierzący	13,0	18,4	6,1
wierzący	39,4	57,1	44,8
wątpiący-poszukujący	7,6	11,9	8,7
niezdecydowany, ale przywiązany do tradycji	14,2	12,0	21,6
obojętny religijnie	8,7	0,6	7,8
niewierzący	17,1	0,0	11,0
ogółem	100,0	100,0	100,0

DEKLARACJE WIARY RELIGIJNEJ

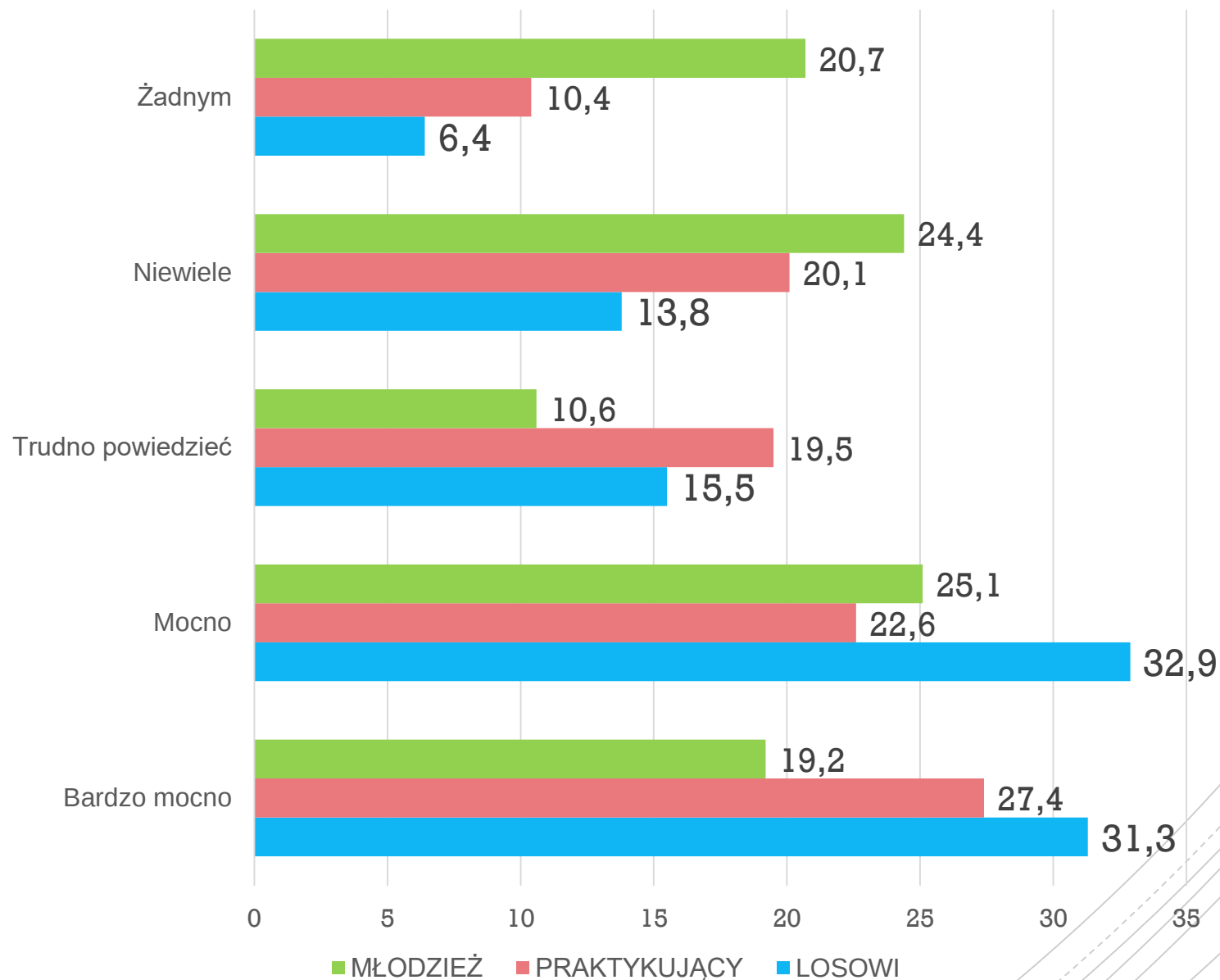
- Wśród respondentów wierzących 2/3 stanowią kobiety, ale wśród głęboko wierzących wskaźnik ten jest niższy. Wśród niewierzących nieznacznie dominują mężczyźni, natomiast wyraźna dominacja procentowa mężczyzn właściwa jest kategorii „niezdecydowany, ale przywiązany do tradycji”. W grupie młodzieży zarówno w deklaracjach „niewierzący” jak i „głęboko wierzący” dominują mężczyźni.
- Mieszkańcy wsi w większym stopniu deklarują wiarę religijną, natomiast wśród niewierzących częściej są mieszkańcy miast.
- W przypadku niewiary religijnej istotną rolę odgrywa wiek – im młodszy uczestnik tym wzrasta częstość deklaracji niewiary lub obojętności religijnej.
- W przypadku wykształcenia warto podkreślić, że osoby z wykształceniem wyższym są najniżej liczebnie reprezentowane w kategoriach „wątpiący” i „niezdecydowany”, najliczniej z kolei w kategoriach „głęboko wierzący”, „niewierzący”.

ZMIANY W RELIGIJNOŚCI

- Postawy i zachowania religijne nie są czymś statycznym, niezmiennym, lecz podlegają zmianom w wyniku doświadczenia życiowego, jak i tego co dzieje się w społeczeństwie. W przeprowadzonych badaniach na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej respondenci byli również pytani o własną ocenę stanu religijności – nie tylko przez pryzmat autodeklaracji, ale także oceny jej zmienności w czasie.
- Pytanie obejmowało kwestię – czy religijność badanego zmieniła się od dzieciństwa, w jakim stopniu i w jakim kierunku przebiegała ta zmiana – ku religijności mocniejszej czy słabszej?

W jakim stopniu
zmieniła się
Pana/Pani wiara
i religijność od
dzieciństwa?

OCENA ZMIAN W RELIGIJNOŚCI

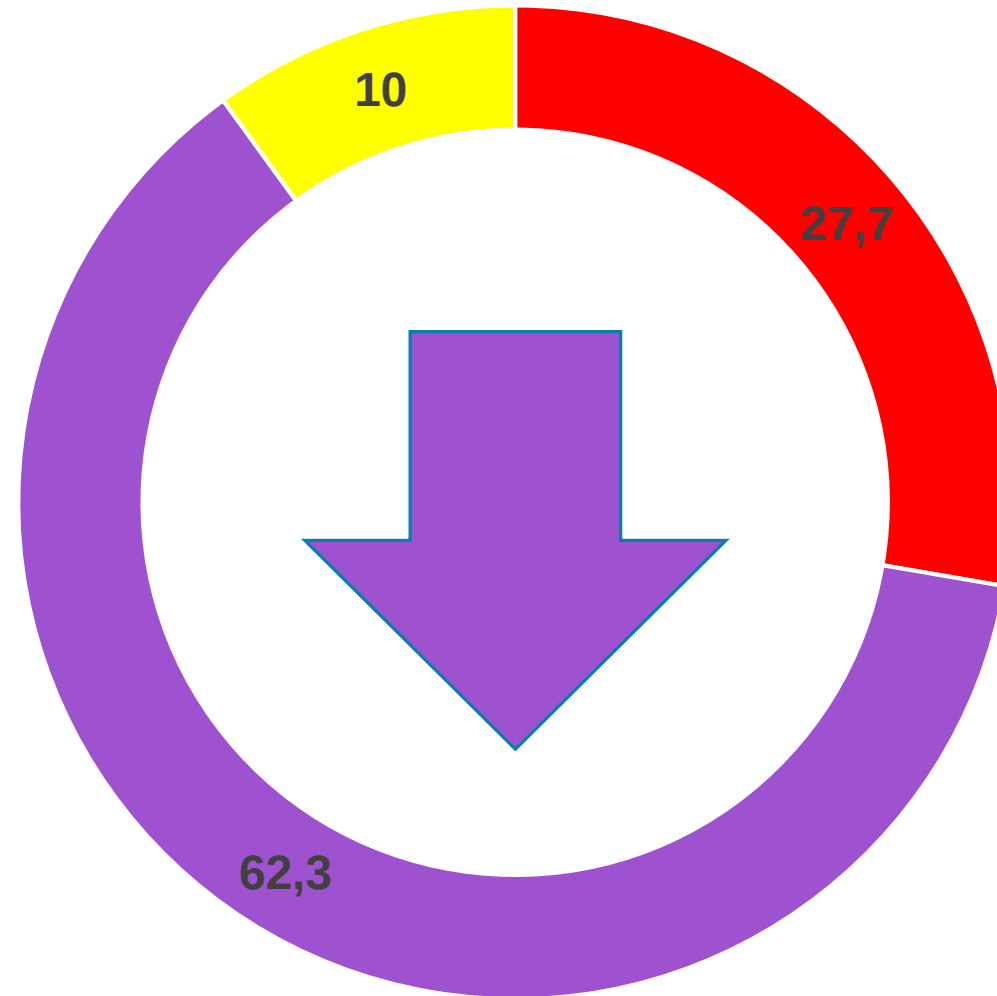

ZMIANY W RELIGIJNOŚCI ocena zmian

- Z badań wynika, że najwięcej respondentów stwierdza, że ich religijność zmieniła się mocno lub bardzo mocno (64,2% oraz 50% praktykujących). Widoczna jest przy tym dość nieznaczna przewaga kobiet. Wśród mężczyzn w większym stopniu dominuje przekonanie, że religijność nie zmienia się szczególnie, lub też zjawisko zmienności jest trudne do zauważenia i zdefiniowania. Ponad 15% respondentów nie potrafi stwierdzić, czy ich religijność uległa jakimś zmianom, czy też nie.
- Zakładając, że również wiek wpływa na ocenę zmienności religijności, należy podkreślić, że im młodszy uczestnik badania tym częściej wskazywane są odpowiedzi skrajne. Stąd większą ocenę i świadomość zmian mają respondenci powyżej 35 roku życia.
- Zdecydowana większość respondentów wskazuje, że ich religijność osłabła. Wśród respondentów, którzy w ocenie zmian wskazują odpowiedź „inne” – dominują zdecydowanie osoby, które oceniają że ich wiara jest raz słabsza, raz mocniejsza. Zilustrowaniem odpowiedzi jest wykres kołowy.

**W jakim kierunku
nastąpiła
zmiana? – wiara
silniejsza czy
słabsza?**

KIERUNEK ZMIAN

■ SILNIEJSZA

■ SŁABSZA

■ INNE

Dlaczego wierzę/NIE wierzę?

- Ponad połowa respondentów odwołuje się do wychowania i tradycji. Są to w zdecydowanej większości respondenci w wieku powyżej 50 lat, nieznacznie częściej kobiety aniżeli mężczyźni. Blisko 30% badanych wskazuje na motywy nadprzyrodzone – czyli odnoszące się bezpośrednio do osoby Boga (np. „wierzę, bo Bóg istnieje”, „bo doświadczam działania Boga”).
- Blisko 40% badanych jako przyczynę niewiary wskazuje przyczyny egzystencjalne, 1/3 deklaruje, że za ich niewiarą stoi negatywny obraz zachowań i postaw duchowieństwa i Kościoła jako instytucji. W tym przypadku motyw tradycji i wychowania odzwierciedla odsetek ponad 13%.
- O ile wiara religijna w większym stopniu wiąże się z wychowaniem i tradycją, o tyle niewiara jest częściej nabywana w toku życia, a jej źródłem jest częściej samodzielna decyzja.

UZASADNIENIA WIARY RELIGIJNEJ

motywy związane z tradycją i wychowaniem – 50,5%

nadprzyrodzone – 29,2 %

egzystencjalne – 20,3 %

UZASADNIENIA NIEWIARY RELIGIJNEJ

egzystencjalne – wiara religijna nie pomaga rozwiązać bieżących problemów w życiu, - 39,6% respondentów

antyklerykalne – „nie wierzę w Boga, ze względu na Kościół...” 33,5% respondentów.

intelektualne – brak wiarygodnych argumentów za, osiągnięcia naukowe mówią, co innego - 13,8% respondentów

motywy związane z tradycją i wychowaniem – niereligijna lub/i antyklerykalna rodzina - 13,1% respondentów

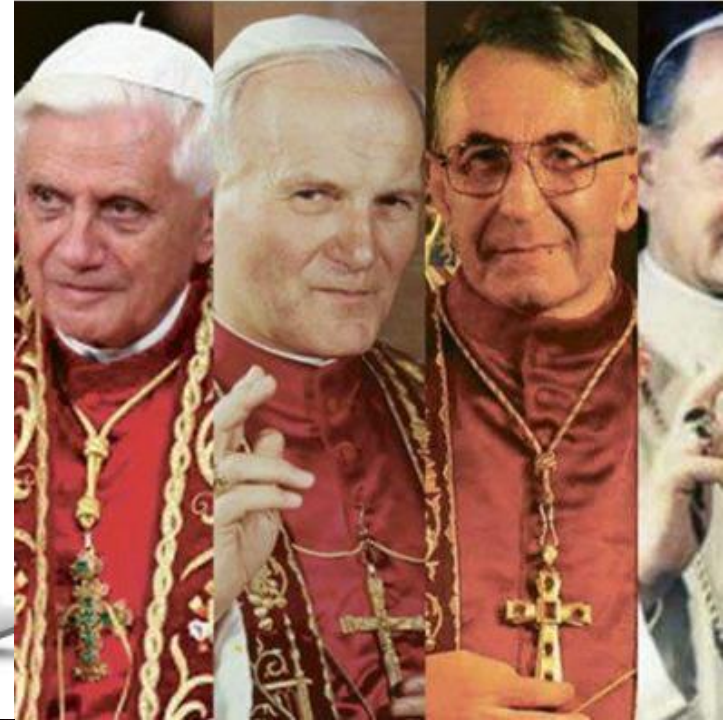
UJĘCIE WIARY RELIGIJNEJ

- W wywiadach indywidualnych respondenci wskazywali na to jak rozumieją wiarę religijną. Odpowiedzi ilustruje wykres.
- Im obraz jest bardziej rozciągnięty, tym wyższa jest współzależność z deklaracją wiary religijnej. Im większy okrąg, tym częstsze odpowiedzi.
- W obrazie graficznym dominuje ujmowanie wiary religijnej jako zasad i zobowiązań oraz lokowanie jej w związku z Kościołem. Im wiara religijna deklarowana jest jako głębsza, tym częściej definiowana jest ona przez pryzmat relacji. Osoby niewierzące częściej odwołują się do kategorii świadomości lub mistyfikacji.

WYMIARY WIARY RELIGIJNEJ

WIERZENIA RELIGIJNE BADANYCH

WIERZENIA RELIGIJNE

Badaniem objęto stopień w jakim doktryna religijna odzwierciedlona jest w wierzeniach diecezjan. Zakres stawianych pytań obejmował wiarę religijną w dogmaty:

- **teocentryczne**, a więc wiara w Boga jako siłę wyższą, jako obecnego Tróję Świętą, w opatrność Bożą, wiara w stworzenie świata i człowieka, wiara w grzech pierworodny,
- **chrystocentryczne**, a więc w Synostwo Boże Jezusa Chrystusa, w zbawcze znaczenie śmierci Chrystusa, w zmartwychwstanie Chrystusa, czy w obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie;
- **maryjne**
- **dotyczące spraw ostatecznych (eschatologiczne)**
- **dotyczące Kościoła (eklezyjalne)**

Tabela zawiera odsetek akceptujących poszczególne dogmaty w trzech porównywanych grupach badawczych.

Zestawienie wskaźników wierzeń w badanej populacji (w procentach)

Wskaźniki wierzeń	% odpowiedzi z deklaracją „wierzę” LOSOWI	% odpowiedzi z deklaracją „wierzę” PRAKTYKUJĄCY	% odpowiedzi z deklaracją „wierzę” MŁODZIEŻ	
Maryja jest Matką Bożą	69,3	84,5	68,2	
Jezus Chrystus to Syn Boży	65,6	84,1	64,5	
Istnieje w człowieku nieśmiertelna dusza	60,8	77,4	59,8	
Istnieje świat duchowy	60,0	71,2	56,8	
Istnieje szatan	59,6	71,1	55,7	
Istnieje niebo	57,4	71,8	52,4	
Istnieje czyściec	57,4	68,7	51,0	
Istnieje piekło	53,8	65,4	52,3	
Każdy człowiek ma Anioła Stróża	51,0	62,1	50,4	
Chrystus zmartwychwstał	50,7	70,8	53,2	
Istnieje Trójca Święta	50,3	64,5	52,5	
Bóg stworzył świat	48,9	68,4	51,6	
Śmierć na krzyżu była wydarzeniem zbawczym	48,0	68,1	50,1	
Bóg jest dawcą życia człowieka	47,0	67,8	49,8	
Bóg interesuje się losami świata	44,8	66,5	49,7	
Kościół jest jeden, święty, powszechny i apostołski	43,0	59,8	41,4	
Wiara w grzech pierworodny	42,7	58,7	42,5	
Wiara w odpuszczenie grzechów	41,9	62,6	43,4	
Wiara w Dziewicze Poczęcie Jezusa Chrystusa	39,8	68,7	41,4	
Wiara w powtórne przyjście Chrystusa	34,6	68,1	42,4	
Wiara w bosko-ludzki wymiar Kościoła	33,5	61,1	41,5	
Papież jest zastępcą Chrystusa	31,9	51,4	39,5	
Wiara w Niepokalane Poczęcie	23,4	52,3	30,1	
Biskupi są następcami Apostołów	23,1	48,5	29,8	
Wiara w nieomylność papieża	17,4	40,1	24,5	
Średnia odpowiedzi	46,5	65,3	44,1	

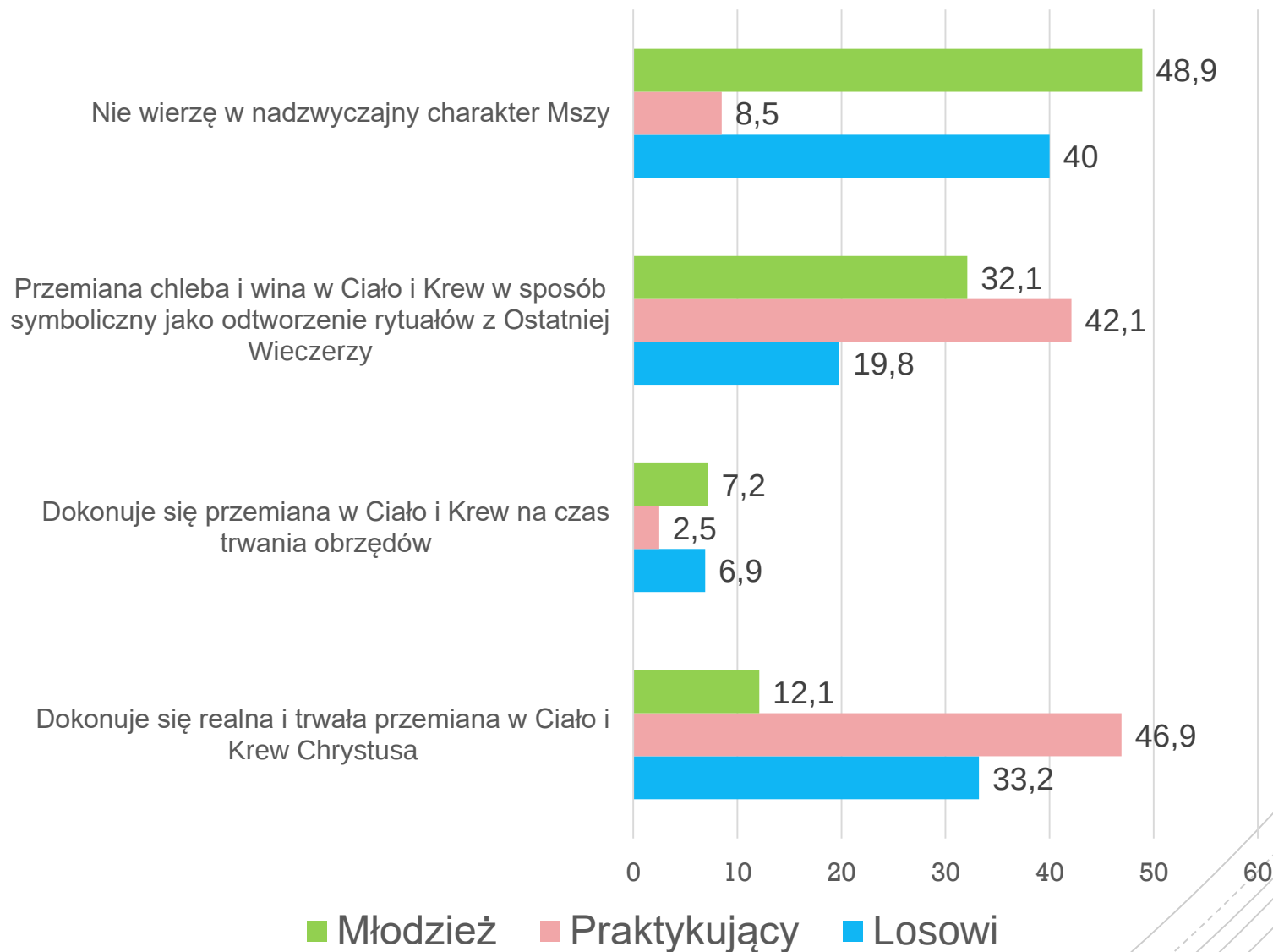
WIERZENIA RELIGIJNE BADANYCH

Wiara w obecność Chrystusa w Eucharystii

- Respondenci byli pytani także o wiarę w obecność Chrystusa w Eucharystii. Obserwacje wynikające z pomiaru akceptacji przez respondentów dogmatu o przemianie chleba w Ciało Chrystusa, a wina w Krew Chrystusa kierują uwagę na odsetek badanych podzielających katolicki punkt widzenia na temat obecności Chrystusa w Najświętszym Sakramencie (ponad 33% badanych losowo oraz blisko 47% badanych spośród katolików praktykujących).
- Ponad 32% badanych traktuje obrzęd mszalny jako rytuał czysto symboliczny, niejako teatralnie odtwarzający jakieś wydarzenia z przeszłości.
- Co więcej, 40% respondentów w ogóle nie wierzy w to, że obrzędy mają charakter nadprzyrodzony.

Co dokonuje się według Pana/Pani w czasie Mszy świętej?

Wiara w obecność Chrystusa w Eucharystii

PRAKTYKI RELIGIJNE
SPEŁNIANE PRZEZ
BADANYCH

PRAKTYKI RELIGIJNE

- Wiara religijna odzwierciedla się także społecznie, wspólnotowo. W przypadku Kościoła rzymskokatolickiego jest to konkretny zakres praktyk religijnych.
- Uwzględnione w pomiarze praktyki religijne to:
 1. Praktyki publiczne obowiązkowe
 2. Praktyki publiczne nieobowiązkowe
 3. Praktyki prywatne (osobiste)
- W świetle analiz 21,7% respondentów deklaruje regularną, coniedzielną praktykę. Jest to wynik o 3 punkty procentowe niższy, niż wskaźnik *dominantes* mierzony w ostatnią niedzielę października przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego. W przypadku młodzieży wskaźnik regularnych praktyk coniedzielnych wynosi 16,2%.
- Jako niepraktykujący określa się blisko ¼ badanych.
- W wynikach dominuje odsetek praktykujących niesystematycznie i rzadko, który wynosi ponad 54%.

AUTODEKLARACJE PRAKTYK RELIGIJNYCH

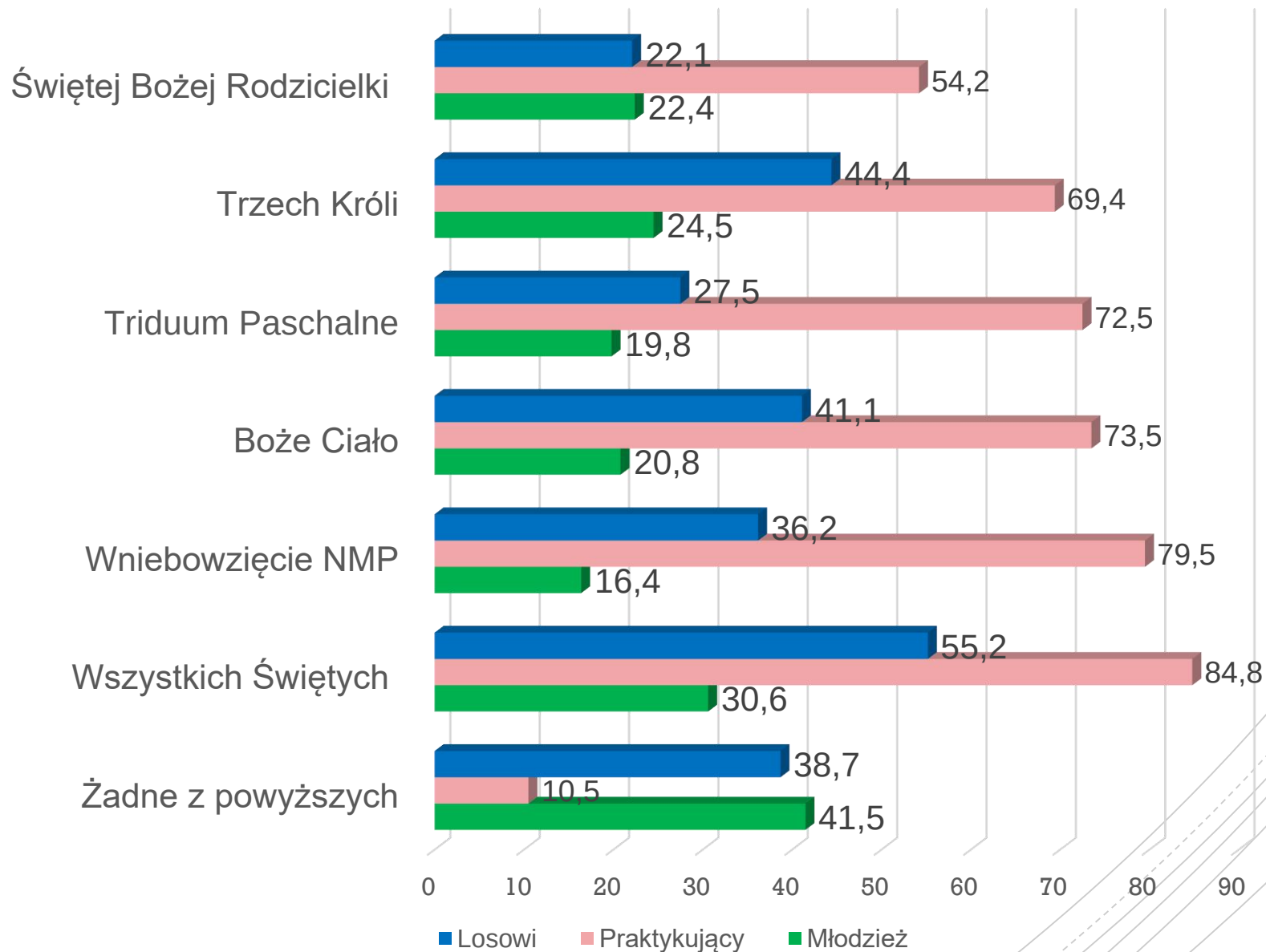
Deklarowana częstotliwość praktyk religijnych	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Co niedzielę i częściej	4,3	19,5	2,1
Systematycznie co niedzielę	17,4	67,9	14,1
Niesystematycznie, ale nie mniej niż kilka razy w roku	12,9	11,5	25,8
Rzadko – z okazji świąt	21,6	0,0	12,6
Rzadko – z okazji okoliczności rodzinnych	20,1	1,1	19,2
Niepraktykujący	23,7	0,0	26,2
ogółem	100,0	100,0	100,0

PRAKTYKI RELIGIJNE

- Zdecydowanie częściej niepraktykującymi określają siebie mężczyźni.
- Autodeklaracja praktyk na poziomie niesystematycznym, bądź rzadkim jest charakterystyczna przede wszystkim dla mieszkańców miast. Mieszkańcy wsi są pod tym względem bardziej praktykujący i systematyczniejsi. Co niedzielę i częściej praktykują przede wszystkim kobiety i respondenci deklarujący udział w organizacjach i ruchach religijnych.
- Najniższy wskaźnik praktyk odnotować można w przedziałach wiekowych 16-25, 26-35, 36-45, co nie oznacza, że wskazanych grup wiekowych nie ma deklaracjach o praktykach systematycznych.
- Wyższy wskaźnik udziału odnotować można w przypadku uroczystości nakazanych poza niedzielą. Świadczy to o osadzeniu praktyk w tradycji i rytuałach rodzinnych.

W których
uroczystościach
kościelnych bierze
Pan/Pani udział
poprzez
uczestniczenie w
mszy?

UDZIAŁ W UROCZYSTOŚCIACH NAKAZANYCH

PRAKTYKI RELIGIJNE

- Średni poziom udziału w uroczystościach nakazanych poza niedzielą wyniósł ponad 37%. Najczęściej respondenci wskazują uroczystość Wszystkich Świętych.
- Poza osią (jako inne) znalazły się wysoko frekwencyjnie ułożowane: Boże Narodzenie oraz Popielec (nieobowiązkowa okoliczność, ale traktowana przez wielu respondentów jako święto nakazane)
- Pytani w wywiadach jakościowych o to samo, respondenci praktykujący, często mają kłopot z określeniem nazwy święta. Większość respondentów nie kojarzy nazw: Objawienie Pańskie, czy Świętej Bożej Rodzicielki (nie potrafiąc przyporządkować dat). Znają je natomiast pod nazwami: Trzech Króli i Nowy Rok.

UZASADNIENIA PRAKTYK RELIGIJNYCH

- **motywy formalne** – a więc, poczucie obowiązku, tradycja, wychowanie, odwołanie się do zasad obowiązujących w Kościele - 31,2%
- **motywy nadprzyrodzone** – obejmują bezpośrednie odwołania się do wiary w Boga - 21,5%
- **motywy psychologiczne** – fakt lepszego samopoczucia psychicznego, uspokojenie, czy konieczność wyciszenia, albo też deklarując, że nieobecność powoduje wyrzuty sumienia lub poczucie złego wykorzystania niedzieli; 17,3%

UZASADNIENIA ZANIECHANIA PRAKTYK RELIGIJNYCH

- **motywy antyklerykalne** – 37,2%

- **motywy światopoglądowe** – wiara w Boga to nie chodzenie do Kościoła, modlę się prywatnie, nie wierzę, to nie chodzę; 25,5%

motywy zindywidualizowane – np. deklarowane lenistwo, tryb pracy, choroba 19,8%

motywy estetyczne – poczucie nudy i stagnacji, ogólne wrażenie niechlujności liturgicznej; 18,3%

DLACZEGO NIE? Przykłady wypowiedzi

- Puste rytuały budujące wspólnotę
- Bo wiara katolicka jest zmyślona na potrzeby osiągania korzyści przez kler i jest zlepkiem kilku religii a po drugie przez postępowanie księży ,ich przestępstwa i tuszowanie tego
- Pedofila i tęczowa zaraza brak tolerancji i nienawiść rasizm to jest w kościele i u ich wyznawców gorzej niż sekta
- Po doświadczeniach moich życiowych poziom wiary spadł do 0.1%
- Jestem obecnie poszukującym Boga, wiele lat byłem ministrantem.
- Bo to co mówią w Kościele to bzdury.
- Nie widzę sensu uczestniczenia ciągle w tym samym w kółko. Na modlitwę lub wzniesienie myśli do Boga preferuję w samotności A nie klepanie wkoło tego samego
- Ponieważ denerwuje mnie hipokryzja kościoła, publikowane poglądy niektórych biskupów dotycząca kobiet, brak radykalnych kroków dot. pedofilii w kościele, brak reakcji na prześladowanie mniejszości, odwracanie się od ludzi i ich spraw
- Forma prowadzenia mszy i upolitycznianie
- Nudne schematyczne bez pasji podejście prowadzących praktyki

PRAKTYKI RELIGIJNE - komunia

- **Wskaźnik przyjmowania komunii** – według deklaracji badanych – wyniósł 14,4% czyli o 7 punktów procentowych mniej względem deklaracji regularnie praktykujących i o ponad 37 punktów procentowych mniej względem deklaracji wiary religijnej, ale o ponad 10 punktów procentowych więcej względem deklaracji przyjmowania komunii przez młodzież.
- Wśród katolików praktykujących wskaźnik ten wyniósł 48,4%. W tej grupie znajduje się także odsetek ponad 14% respondentów, którzy nie przyjmują komunii wcale, bądź przyjmują sporadycznie. Przyczyny tego stanu są zróżnicowane.

DEKLARACJE PRZYJMOWANIA KOMUNII

Deklarowana częstotliwość praktyk religijnych	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Częściej niż co niedzielę	3,4	5,5	0,1
Co niedzielę	11,0	42,9	10,1
Kilka razy w roku	29,4	11,5	26,8
Z okazji świąt Bożego Narodzenia i/lub Wielkanocy	11,5	26,0	10,6
Raz na kilka lat	17,2	7,1	13,2
Nie przyjmuję	27,5	7,0	39,2
ogółem	100,0	100,0	100,0

- Nie czuję takiej potrzeby.
- Nie ma to sensu. Przyjmowanie pokarmu ze spoconych dłoni?
- Ponieważ nie mam ślubu kościelnego
- Gest bez znaczenia
- Ponieważ nie wierzę, więc nie czuję potrzeby.
- Ponieważ żyje z partnerem bez ślubu.
- Jeżeli moja wiara jest znikoma nie widzę sensu jej przyjmowania. Poza tym dla tych dla których ma to znaczenie może być to obrazą i profanacją.
- Ksiądz to dla mnie nikt
- Nie jestem hipokrytą. Nie wierzę - nie przystępuję do komunii
- Bo to nie ma nic na celu i jasno deklaruję niewiarę (na ślubach, na które jestem zapraszana)
- Nie będę przyjmował ciała Chrystusa z rąk pedofila. W 80% z pewnością!
- Bo to świętokradztwo
- Mam grzech wobec sakramentu małżeństwa żyje w drugim związku niesakramentalnym
- Bo to mi nie jest potrzebne. Wymyślone dla potrzeb wiernych
- Nie potrzebuje pośredników w kontakcie z Bogiem
- Nie wierzę w hostię
- Nie potrafię się zebrać w sobie, żeby pójść do spowiedzi

DLACZEGO NIE?

Przykłady wypowiedzi

(respondenci losowi)

PRAKTYKI RELIGIJNE - spowiedź

- Wskaźnik częstotliwości korzystania ze spowiedzi nie mniej niż raz w roku i częściej – stanowi ponad 55% wskazań. W przypadku katolików praktykujących jest to: blisko 86% deklaracji. Młodzież taką częstotliwość deklaruje na poziomie ponad 47%.
- Deklaracje braku udziału w spowiedzi składa: ponad 33% respondentów, 6% badanych praktykujących i 32% badanej młodzieży.

DEKLARACJE PRZYSTĘPOWANIA DO SPOWIEDZI

Deklarowana częstotliwość praktyki religijnej	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Dwa razy w miesiącu lub częściej	4,8	9,5	4,1
Raz w miesiącu - dowolnie	10,2	20,9	8,1
Raz w miesiącu – 1. piątek m-ca	1,2	13,5	0,8
Kilka razy w roku	22,3	40,8	11,6
Raz w roku	7,6	7,1	23,2
Raz na kilka lat	20,4	2,2	20,2
Wcale	33,5	6,0	32,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0

DLACZEGO NIE? **Przykłady wypowiedzi** **(respondenci losowi)**

- Spowiedź nie ma dla mnie żadnego znaczenia. Mam sumienie i staram się postępować etycznie.
- A z jakiej racji mam rozmawiać o sprawach osobistych z obcym człowiekiem?
- Bo spowiedź została ustalona przez księży w celu manipulowania ludźmi;
- Od czasu gdy przestałam wierzyć i upewniłam się w swoim braku wiary, nie czuje potrzeby by to robić.
- Bo nie mam takiej potrzeby;
- Jak można spowiadać się zboczeńcom;
- Nie będę się spowiadał niby księżom;
- Bo jestem osobą niewierzącą;
- Brak możliwości uzyskania rozgrzeszenia; przeszkoda w zawarciu związku małżeńskiego;
- Bo to nie ma sensu;
- Jeżeli istnieje jakiś „bóg”, to on mnie osądzi za moje czyny a nie ksiądz.
- Z obu stron wypowiedzane są puste formuły;
- Boję się że ksiądz mnie sprzeda na psy;
- Uważam że jeśli Bóg istnieje, to widzi moje grzechy i nie muszę się spowiadać księdzu;

DLACZEGO NIE? cd

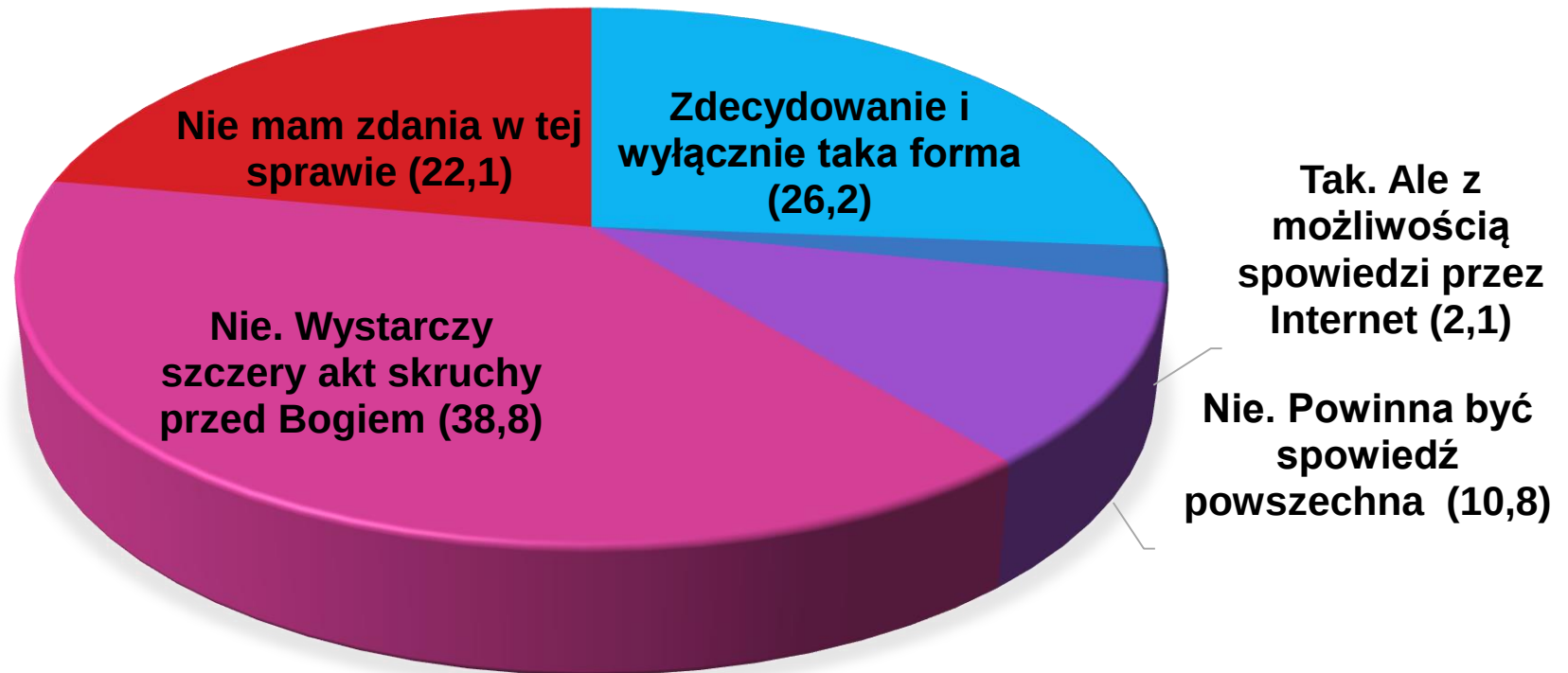
- Nigdy nie lubiłam spowiedzi. Spowiedź według mnie jest czymś bardzo osobistym A nie umiem o takich sprawach mówić z kimś obcym, z kimś kto mnie później ocenia. Dla mnie spowiedź jest czymś trudnym i to w pewnym stopniu zniechęca do chodzenia do Kościoła.
- Uważam, że spowiadanie się obcemu mężczyźnie, nie mającemu pojęcia o życiu chociażby w rodzinie jest nieodpowiednie. Sama wiem co zrobiłam źle i nie muszę modlić się do boga aby łaskawie odpuścił mi grzechy.
- Kościół katolicki upadł pogrążony w chciwości, zachłanności i nosi znamiona przestępstwa, nie mam zamiaru w tym uczestniczyć.
- Nie zgadzam się z pokutami za grzechy, i uważam iż zachowania uznawane za grzechy powinny być bardziej zaktualizowane przez perspektywę czasów teraźniejszych.
- **Podczas wieku dojrzewania, buntu, nie chodziłam kilka lat do spowiedzi a potem trafiłam jak się odważyłam kilka lat temu to trafiłam na księdza który mnie opierniczył że przyszłam podczas kazania (no ale tam siedział więc myślałam że mogę). Teraz moja koleżanka (...) poszła przed ślubem i nie była kilka lat i dostała taki ochrzan od księdza podczas spowiedzi że wyszła zapłakana i powiedziała że więcej nie pójdzie. I się boję.**
- **Blokada psychiczna przed wyznaniem grzechów.**

PRAKTYKI RELIGIJNE - spowiedź

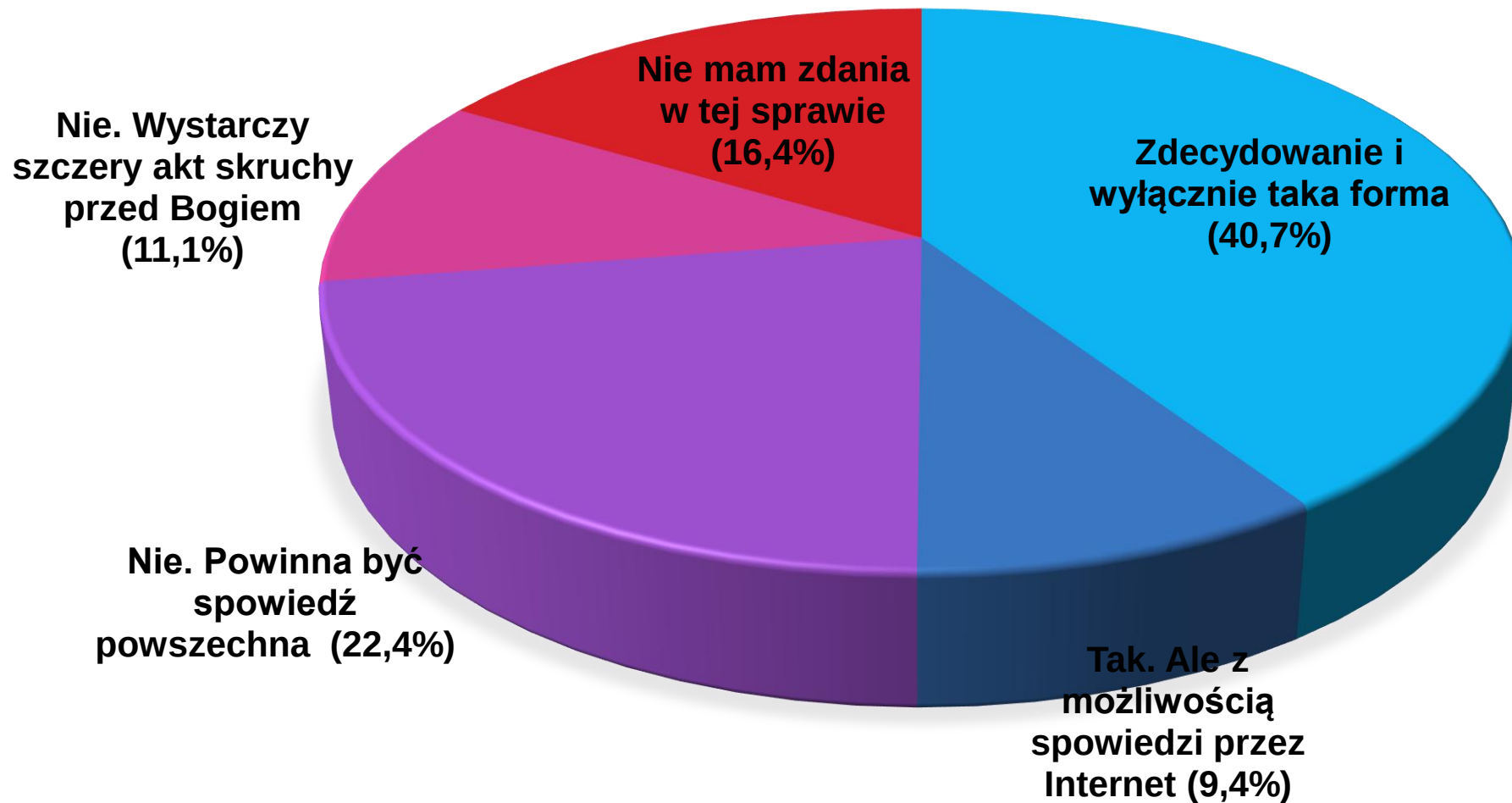
- Spowiedź z indywidualnym wyznaniem grzechów w konfesjonale i rozgrzeszeniem sakramentalnym powinna być utrzymana w opinii ponad ¼ badanych.
- Katolicy praktykujący wykazują akceptację takiej formy rytuału na poziomie ponad 40%.
- Pozostali respondenci wykazują brak zdania lub dostrzegają formy alternatywne.

FORMA SPOWIEDZI

Czy spowiedź z indywidualnym wyznaniem grzechów
w konfesjonale i rozgrzeszeniem sakramentalnym powinna być
utrzymana?

FORMA SPOWIEDZI (PRAKTYKUJĄCY)

PRAKTYKI RELIGIJNE

modlitwa osobista

- Praktyka modlitwy osobistej dla ponad ¼ respondentów jest oczywistością codzienną. W przypadku respondentów praktykujących co niedzielę deklaracje o codziennej praktyce modlitwy osobistej składa blisko 50% badanych. W przypadku młodzieży wskaźnik ten wynosi niewiele ponad 8%.
- Wśród czynników pomagających w modlitwie osobistej wskazane są przez respondentów przede wszystkim cisza i symbole religijne (w pierwszej kolejności krzyż oraz obrazy). Ponad połowa badanych deklaruje, że modli się przy użyciu książeczek i gotowych formuł. Pozostali deklarują modlitwę spontaniczną, bądź inny sposób, np. medytacja nad Biblią.
- Deklarujący modlitwę okazjonalną wskazują również okoliczności, które motywują ich do modlitwy.

PRAKTYKA MODLITWY OSOBISTEJ

Deklarowana częstotliwość	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Codzienne	25,8	49,5	8,1
Przynajmniej raz w tygodniu	17,5	17,9	9,1
Raz w miesiącu	4,2	5,5	9,8
Kilka razy w roku	5,1	10,1	12,6
Rzadko – wg. potrzeby	20,1	15,4	24,2
Nigdy	27,3	1,2	36,2
ogółem	100,0	100,0	100,0

W jakich
okolicznościach?

- W kościele
- kiedy czuje taką potrzebę
- W rocznice śmierci dziadków
- W wyjątkowych sytuacjach, kiedy ktoś jest chory i proszę o zdrowie.
- staram się medytować na tyle często, na ile mam czas
- chyba w stanie kryzysu
- Moja babcia była głęboko wierząca, więc może nie modłę się, ale mówię do Boga, w którego wierzyła by otoczył ją opieką.

Zdarza mi się modlić dość często ze szczerymi intencjami. Nawet jeśli czuję, że to głupie i bezsensowne, to naprawdę staram się usilnie znaleźć ten sens, który utraciłam. Nie wiem jednak czy to możliwe. Straciłam łaskę wiary wiele lat temu - w każdym razie tak silnej wiary, jaką miałam wcześniej.

- Kiedy czuję taką potrzebę bo wiem, że modlitwa ma moc sprawczą. Tylko to nie działa tak jak człowiek by chciał.
- Gdy potrzebuje wsparcia
- Kiedy dzieje się krzywda
- Jak sobie przypomnę i mam ochotę
- Okoliczności nie mają na to wpływu, przychodzi refleksja
- Chwile zwątpienia, słabości, trudności życiowych

PRAKTYKI RELIGIJNE

Lektura Pisma Świętego

- W przypadku praktyki lektury Biblii jest ona raczej dla większości respondentów (także praktykujących co niedzielę) nieobecna, bądź okazjonalna.
- Najczęściej po Biblię sięgają: respondenci z miast i respondenci zaangażowani w ruchy religijne.

PRAKTYKA LEKTURY PISMA ŚWIĘTEGO

Deklarowana częstotliwość	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Codzienne	3,1	5,2	4,1
Przynajmniej raz w tygodniu	10,2	11,6	4,0
Raz w miesiącu	5,3	10,2	2,5
Okazjonalnie	42,0	52,4	28,5
Nigdy	39,4	20,6	61,9
ogółem	100,0	100,0	100,0

STOSUNEK DO KOŚCIOŁA

WIĘŹ Z KOŚCIOŁEM

- Respondenci zostali zapytani w kwestionariuszu: „Czy czujesz się związany/a z Kościołem?”, gdzie pod pytaniem umieszczona została pięciostopniowa skala odpowiedzi.
- Blisko 48% badanych deklaruje więź z Kościołem instytucjonalnym. Wśród katolików praktykujących odsetek ten wynosi 55,5%. Przeciwnego zdania jest ponad 40% badanych. Co ciekawe, deklarację taką składa prawie 30% katolików praktykujących.

WIĘŹ Z KOŚCIOŁEM

DEKLARACJA WIĘZI	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	28,1	25,9	11,2
Raczej tak	19,6	29,6	28,7
Trudni powiedzieć	11,7	14,4	20,5
Raczej nie	10,8	20,2	21,2
Zdecydowanie nie	29,6	9,9	18,4
ogółem	100,0	100,0	100,0

WIEŹ Z PARAFIĄ

- Przeprowadzone badania wskazują, że parafia działająca w społeczności lokalnej jest podstawowym miejscem praktyk religijnych.
- Mimo to większa część respondentów deklaruje, że nie czują więzi z parafią, jest to ponad 48%. Wśród katolików praktykujących dominują respondenci związani z parafią (ponad 60%). Najniższy wskaźnik więzi z parafią wykazuje młodzież.
- W większym stopniu więź z parafią deklarują respondenci pochodzący ze wsi i miast do 20 tysięcy mieszkańców.

WIĘŹ Z PARAFIĄ

DEKLARACJA WIĘZI	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	19,7	20,9	8,2
Raczej tak	20,1	39,6	18,7
Trudni powiedzieć	11,3	14,4	22,5
Raczej nie	14,8	20,1	24,2
Zdecydowanie nie	34,1	5,0	26,4
ogółem	100,0	100,0	100,0

POZIOMY ZAUFIANIA DO KOŚCIOŁA

- Według sondażu wykonanego przez IBRiS na próbie ogólnopolskiej, największą stratę społecznego zaufania wśród instytucji w roku 2018, notuje Kościół katolicki. Respondenci zostali więc zapytani także o zaufanie do Kościoła i jego przedstawicieli.

POZIOMY ZAUFANIA

Deklarowane zaufanie Respondenci losowi N=987	KOŚCIÓŁ	PAPIEŻ	BISKUPI W POLSCE	PROBOSZCZ W PARAFII RODZINNEJ
Zdecydowanie tak	7,4	14,5	8,5	17,2
Raczej tak	18,5	30,3	15,7	20,4
Trudni powiedzieć	13,8	22,2	17,5	24,0
Raczej nie	20,1	10,3	15,6	10,7
Zdecydowanie nie	40,2	22,7	42,7	27,7
ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

ZAUFANIE DO KOŚCIOŁA

- Respondenci w najwyższym stopniu zadeklarowali zaufanie do papieża (44,8%), następnie do proboszcza w swojej parafii (25,9%). Co ciekawe również proboszcz jest duchownym, co do którego ¼ badanych nie potrafi określić swojego poziomu zaufania. Wśród nich dużą część stanowią respondenci wierzący i praktykujący. Bliższą więź z proboszczem parafii deklarują zdecydowanie częściej respondenci pochodzący ze wsi.
- Najniższy poziom zaufania w deklaracjach respondentów osiągnął episkopat w Polsce. Brak zaufania do biskupów w Polsce zadeklarowało ponad 58%, w tym ponad 42% to odpowiedzi „zdecydowanie nie”.

KOŚCIÓŁ I DUCHOWNI

Czy Kościół mógłby prowadzić wiernych do zbawienia bez duchownych?

Deklarowana odpowiedź	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	21,9	5,9	9,7
Raczej tak	15,0	20,6	26,2
Trudni powiedzieć	26,0	29,2	38,2
Raczej nie	17,0	38,5	18,8
Zdecydowanie nie	20,1	5,8	7,1
ogółem	100,0	100,0	100,0

PROWADZENIE WIERNYCH DO ZBAWIENIA

- Ponad 44% katolików praktykujących dostrzega potrzebę wsparcia przez duchownych „w drodze” do osiągnięcia zbawienia. Takie zdanie deklaruje ponad 37% badanych z próby losowej. Niemal tyle samo badanych jest przeciwnego zdania.
- Blisko 30% praktykujących katolików nie ma zdania w tej sprawie lub deklaruje trudność w określeniu swojej opinii.

KOŚCIÓŁ I DUCHOWNI

Czy uważa Pan/Pani, że ksiądz jest odpowiednią osobą, z którą można porozmawiać o problemach życiowych?

Deklarowana odpowiedź	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	10,3	22,1	6,8
Raczej tak	19,6	29,4	16,5
Trudni powiedzieć	21,4	9,4	20,1
Raczej nie	16,6	28,2	42,5
Zdecydowanie nie	32,1	10,9	14,1
ogółem	100,0	100,0	100,0

POMOC DUCHOWNYCH

- Dla ponad 48% badanych ksiądz nie jest dobrą osobą do rozmawiania o swoich problemach. Przeciwnego zdania jest blisko 30% badanych.
- Badania pokazują, że im bliższa więź z duchownym, tym większy poziom zaufania. Dodać należy, że ponad 90% badanych zadeklarowało, że nie ma bliskiego kontaktu z duszpasterzem oraz nie korzystała z jego pomocy. Wśród 9,2% respondentów wskazujących na uzyskane od duchownego wsparcie, są głównie osoby głęboko wierzące, choć także wątpiące-poszukujące. W większości duchownymi udzielającymi pomocy są: spowiednik, opiekun wspólnoty religijnej, wikariusz parafialny, kapelan szpitala czy katecheta.
- Większą skłonność do korzystania z pomocy duchownych deklarują: biorąc pod uwagę płeć – kobiety, z tym zastrzeżeniem, że w przypadku uwzględnienia wieku, w przedziale wiekowym 18-25 dominują mężczyźni; biorąc pod uwagę deklaracje wiary – są to osoby głęboko wierzące, wierzące i wątpiący.

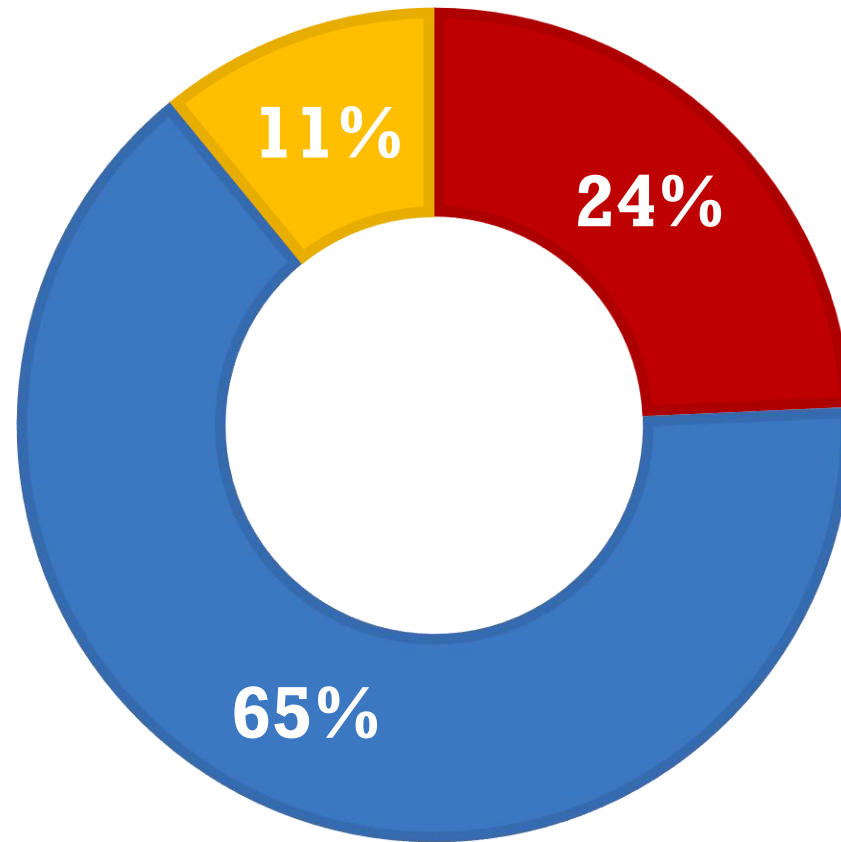
STOSUNEK DO APOSTAZJI

- Respondenci zostali zapytani, czy kiedykolwiek myśleli o apostazji poprzez złożenie pisemnego oświadczenia i odrzuceniu wiary rzymskokatolickiej oraz odłączeniu się, jak określa to prawo kanoniczne, od wspólnoty Kościoła.
- 65% badanych zadeklarowało, że nie mieli takich zamiarów, jednak nie oznacza to, że respondenci nie dokonali apostazji nieformalnej.

STOSUNEK DO APOSTAZJI

Czy myślał Pan/Pani o formalnym wystąpieniu z Kościoła katolickiego?

■ TAK ■ NIE ■ NIE MAM ZDANIA

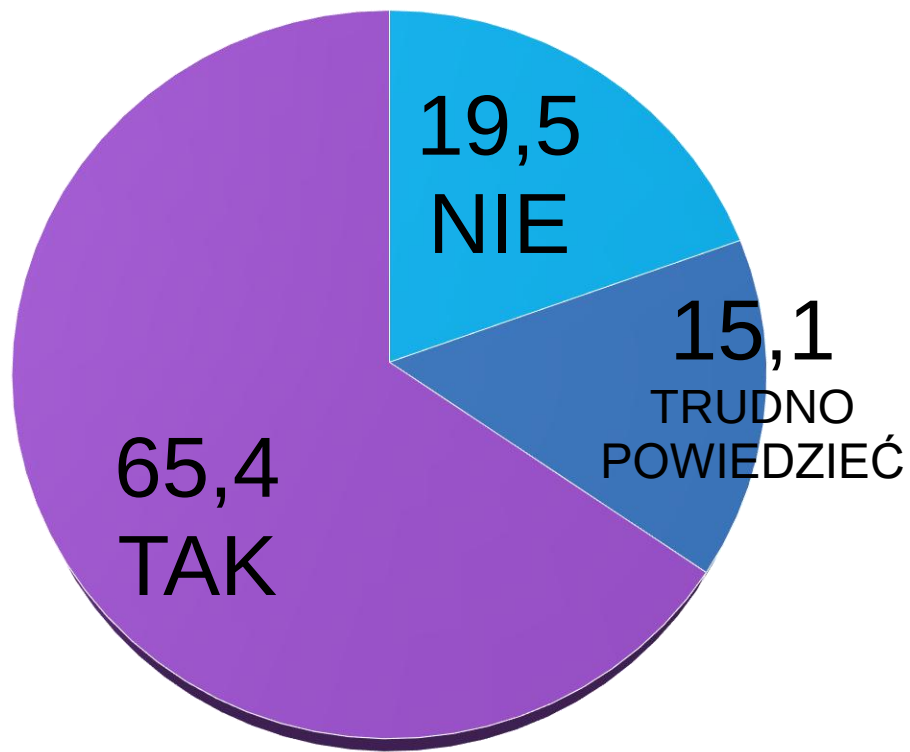

-
- Dla części respondentów brak formalizacji ich apostazji wynika z braku czasu, niechęci do formalnych procedur Kościoła, lęku przed komplikacjami życiowymi.
 - Wśród tej grupy są także ci, którzy mimo wyraźnej deklaracji niewiary i zaniechania praktyk religijnych oraz niechęci do Kościoła, nie chcą składać deklaracji apostazji, gdyż chcą pozostawić sobie możliwość spełniania ról chrzestnych lub wzięcia ślubu kościelnego.

STOSUNEK DO CELIBATU

- Badani z diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej byli pytani także o ich stosunek do obowiązkowego celibatu księży.
- Wśród badanych przeważają poglądy zwracające uwagę na potrzebę rewizji stanowiska Kościoła wobec celibatu. 65,4% badanych stwierdza, że jest za zniesieniem celibatu. Ponad 19% jest za utrzymaniem status quo, natomiast 15% badanych nie ma sprecyzowanego stanowiska w tej kwestii.

**STOSUNEK DO OBOWIĄZKOWEGO
CELIBATU DUCHOWNYCH**
**Czy Kościół powinien zrezygnować z
obowiązkowego celibatu duchownych?**

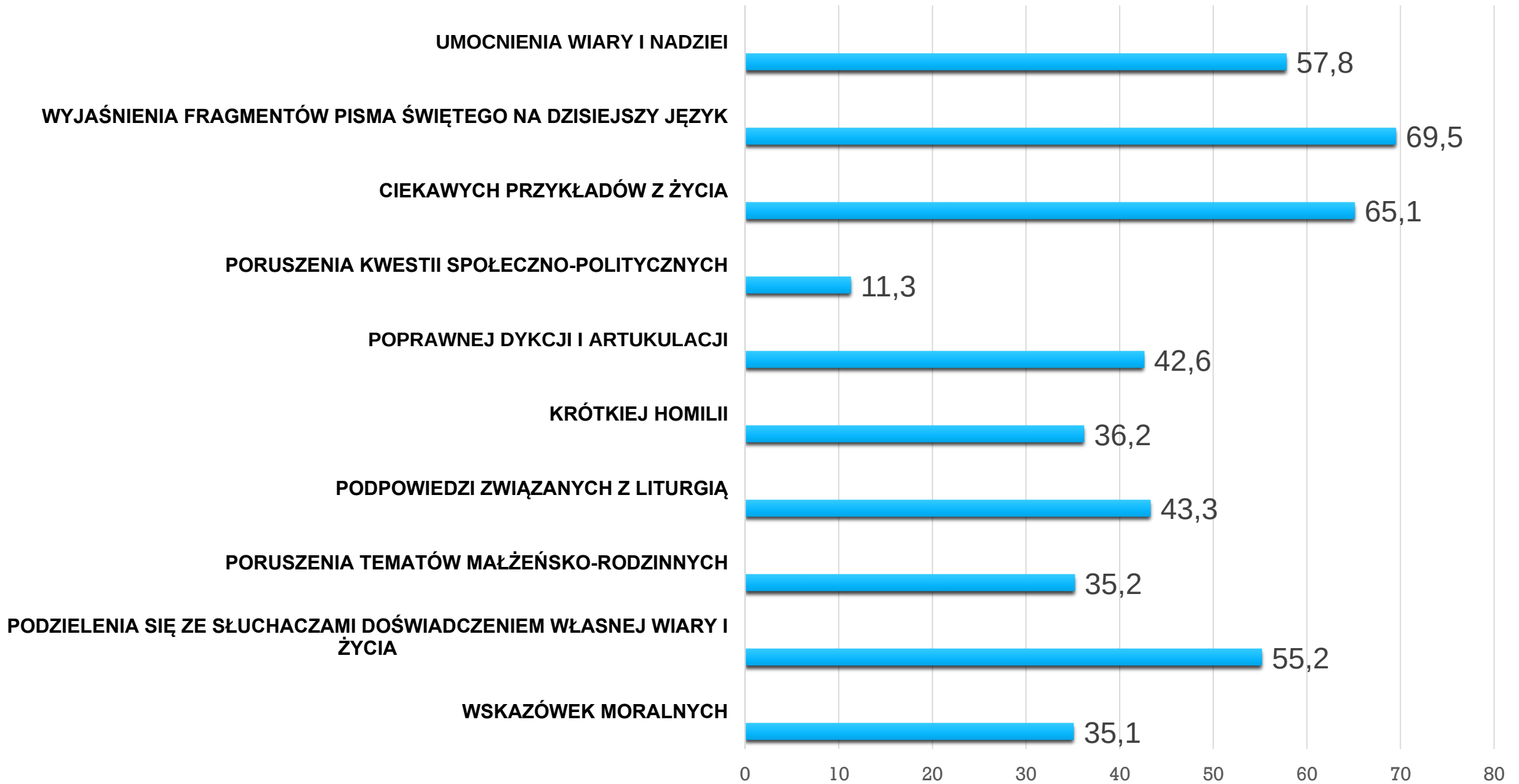
STOSUNEK DO CELIBATU

- Wśród zwolenników zniesienia przymusu celibatu przeważają respondenci niewierzący, obojętni religijnie i niezdecydowani, ale przywiązani do tradycji. Są też osoby deklarujące się jako wierzące. Zwolennikami rewizji celibatu w równym stopniu są kobiety i mężczyźni.
- Najbardziej konserwatywni wobec znoszenia celibatu są respondenci pochodzący ze wsi, najbardziej liberalni pod tym względem badani z miast do 20 tysięcy mieszkańców. Co ciekawe, wysokiej skłonności do znoszenia celibatu nie wykazują respondenci z największych miast diecezji. Mieszkańcy największych miast nie mają najczęściej zdania w tej kwestii.

DUSZPASTERSTWO

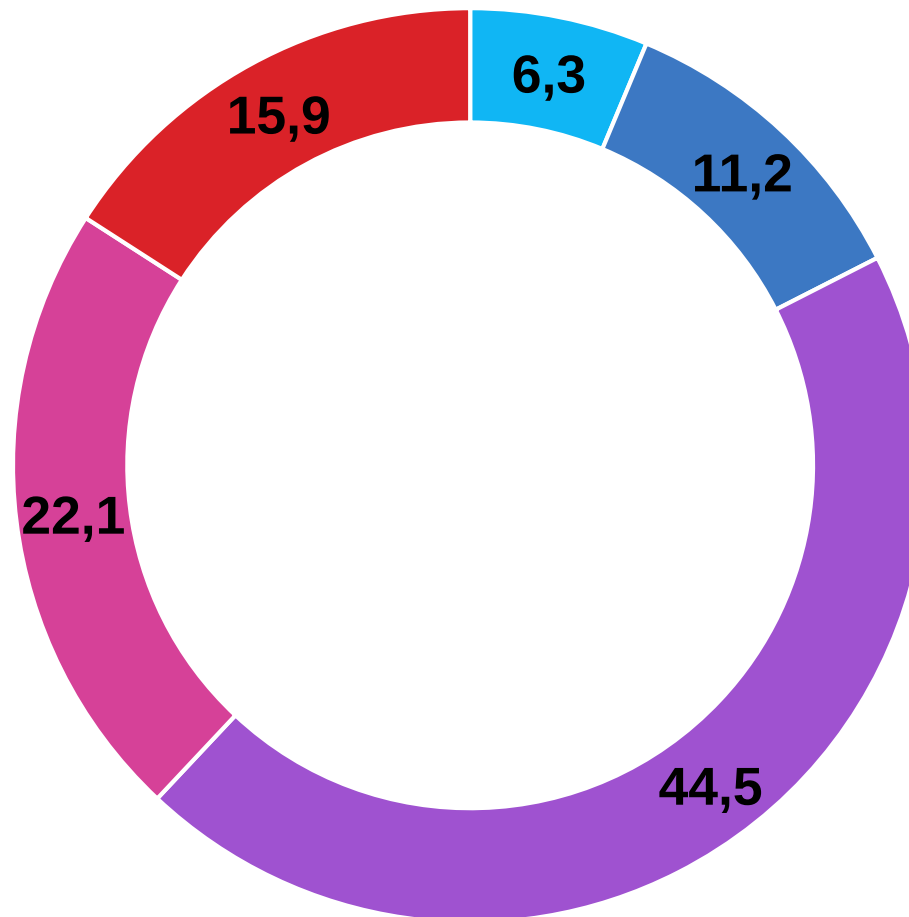
- W grupie katolików praktykujących badani zostali też poproszeni o wypowiedź w sprawie oceny duszpasterstwa parafialnego i kompetencji duszpasterskich duchownych. Przykładem są opinie na temat kazań i homilii zilustrowane na wykresie.
- Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ wybór odpowiedzi był wielokrotny.

CZEGO OCZEKUJESZ OD GŁOSZĄCEGO HOMILIĘ?

- W świetle wskazanych odpowiedzi dla odbiorców kazań najistotniejsze znaczenie ma:
 - **aspekt biblijny** przepowiadania, obejmujący wyjaśnianie fragmentów Pisma Świętego na język zrozumiały i aktualny do bieżących problemów życia (blisko 70% wskazań);
 - kolejny w zakresie ważności z punktu widzenia odbiorców jest **aspekt egzystencjalny**, obejmujący przytaczanie w kazaniach ciekawych przykładów z codziennego życia (ponad 65%);
 - ponadto badani oczekują od kaznodziei **umocnienia duchowego i nadziei** (ponad 57%); najmniej istotne dla słuchaczy kazań są wątki społeczno-polityczne.
- Ponad 66% badanych ocenia głoszone kazania jako słabe bądź przeciętne. Głoszone w diecezji kazania jako bardzo dobre i dobre ocenia 17,5% praktykujących co niedzielę respondentów.
- **Wadami kaznodziejskimi** wskazywanymi w wywiadach jakościowych przez respondentów są: przewidywalność kazań, ich banalność, niechlujstwo językowe, brak przygotowania, „czytanie z kartki”; zdecydowana większość badanych negatywnie oceniła też zastępowanie kazań listami okolicznościowymi episkopatu.

Ocena kaznodziejstwa w diecezji (w procentach)

■ bardzo dobre ■ dobre ■ przeciętne ■ słabe ■ bardzo słabe

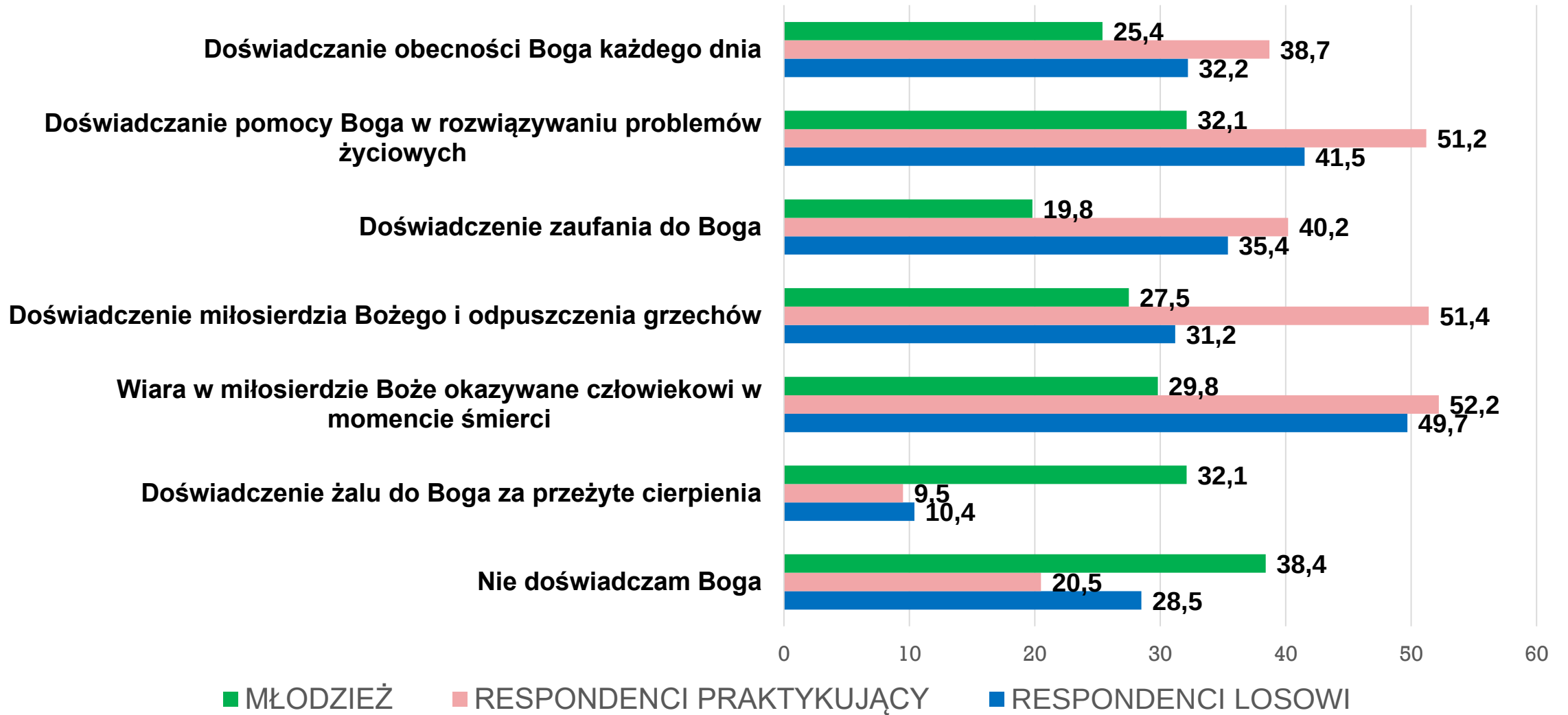
The background of the slide features a dramatic, low-angle shot of two human hands reaching upwards. The hands are positioned on the left and bottom center, with fingers slightly spread. They are set against a backdrop of a bright, golden sun partially obscured by large, billowing white and yellow clouds. The lighting is warm and ethereal, creating a sense of aspiration and divine presence. A solid blue rectangular box is superimposed over the center of the image, containing the title text in white.

DOŚWIADCZENIE RELIGIJNE

DOŚWIADCZENIE RELIGIJNE

- Parametr doświadczenia religijnego opiera się na fakcie, że człowiek religijny przeżywa bezpośrednio życie duchowe oraz wiarę jako więź z Bogiem.
- Doświadczenie religijne w badaniach obejmuje następujące wskaźniki: odczucie bliskości Boga, emocjonalne przywiązanie do Istoty Najwyższej, sens życia, poczucie bezpieczeństwa, pomoc w życiu codziennym, pomoc w trudnych sytuacjach.
- Wykres ilustruje jak odpowiadali badani.

Wymiary doświadczenia religijnego respondentów

- Najbliższymi respondentami doświadczeniami religijnym są:
 - poczucie bezpieczeństwa związane z wiarą, że Bóg w momencie śmierci okazuje człowiekowi miłosierdzie (ponad 49% wskazań) oraz
 - doświadczenie pomocy Boga w rozwiązywaniu codziennych problemów (ponad 41% wskazań).
- Choć przeciwny pogląd odzwierciedlają odsetki nie przekraczające 20%, to warto podkreślić, że wskaźnik odpowiedzi „trudno powiedzieć” w parametrze doświadczenia religijnego należy do wysokich osiągając średnią wartość 21%.
- Nieco wyższe wskaźniki potwierdzające przeżywanie doświadczenia religijnego wśród katolików praktykujących obejmują szczególnie: doświadczenie odpuszczenia grzechów, doświadczenie pomocy Boga w rozwiązywaniu codziennych problemów oraz doświadczenie zaufania do Boga. Wśród deklarujących takie doświadczenie są przede wszystkim respondenci wierzący, ale też realizujący poszczególne praktyki takie jak: spowiedź, modlitwa osobista, czy komunie.
- Warto też zauważyć, że w przypadku katolików praktykujących deklaracja braku doświadczenia religijnego względem respondentów z próby losowej jest niższa jedynie o 8 punktów procentowych.
- Respondenci wskazują również sami na źródła swoich doświadczeń religijnych, które zilustrowane zostały graficznie poniżej.

ŹRÓDŁA DOŚWIADCZENIA RELIGIJNEGO

**DOŚWIADCZENIE
MODLITWY**

**DOŚWIADCZENIE
SPOWIEDZI**

**DOŚWIADCZENIE
REKOLEKCJI**

**WSKAZYWANE
INNE FORMY**

MORALNOŚĆ –
postawy i poglądy

DEKALOG JAKO ŹRÓDŁO NORM MORALNYCH

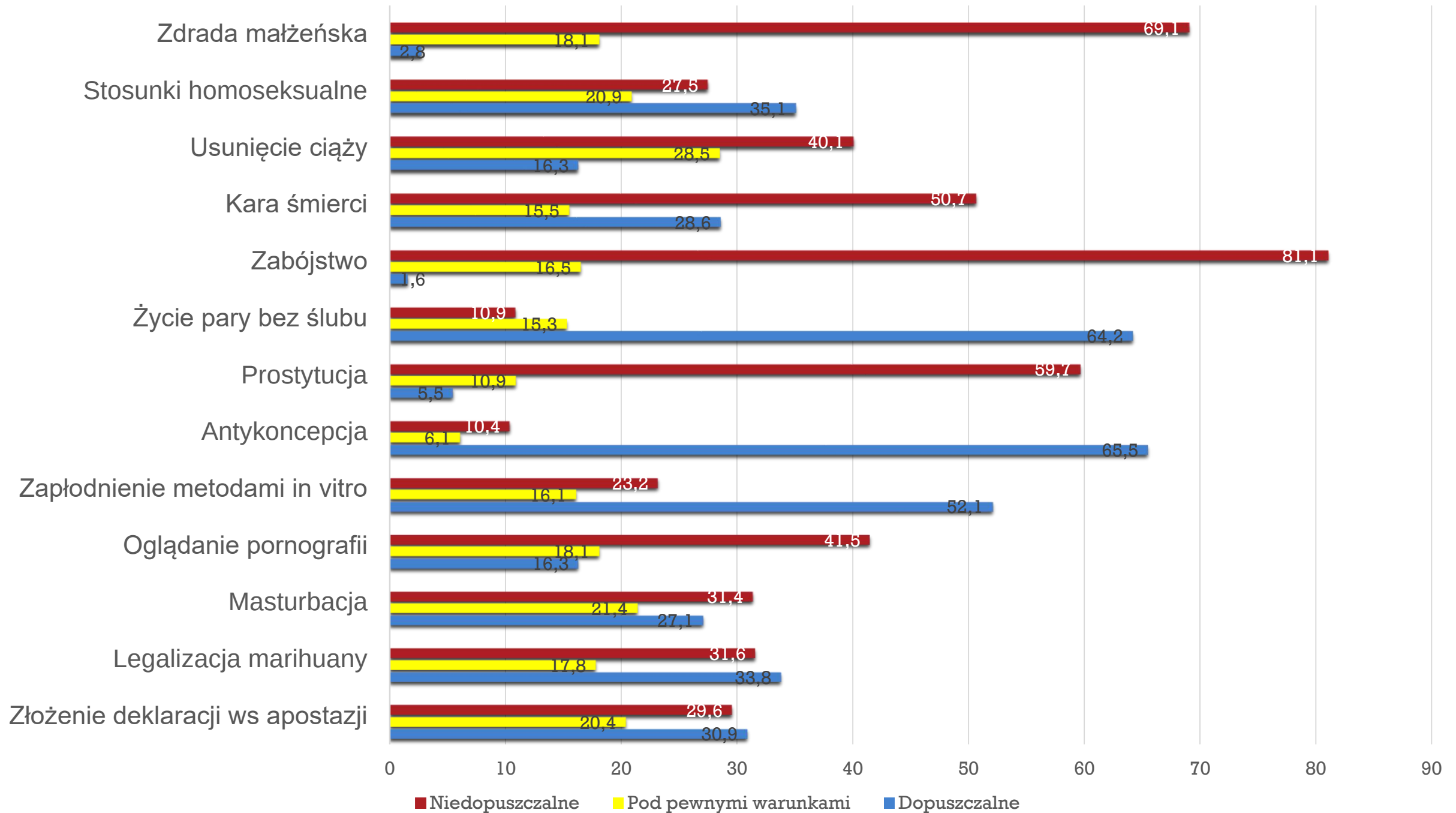
- Dla ponad 66% badanych Dekalog jest źródłem norm moralnych. W wywiadach indywidualnych respondenci proszeni o podanie przykładowych norm moralnych, które znają z życia codziennego w większości przytaczają normy Dekalogu.
- Uniwersalizm norm Dekalogu jest bliski także części osób deklarujących się jako niewierzące i niepraktykujące. Wśród ponad 14% respondentów wskazujących zdanie zdecydowanie przeciwne, są przede wszystkim respondenci niewierzący identyfikujący Dekalog jako nośnik przede wszystkim wartości religijnych.

DEKALOG JAKO ŹRÓDŁO NORM MORALNYCH

DEKLARACJA AKCEPTACJI	Respondenci losowi N=987	Respondenci praktykujący N=1005	Młodzież N=1204
Zdecydowanie tak	39,5	40,1	16,7
Raczej tak	27,1	49,6	38,8
Trudno powiedzieć	10,3	10,3	24,8
Raczej nie	8,6	0,0	10,6
Zdecydowanie nie	14,4	0,0	8,9
ogółem	100,0	100,0	100,0

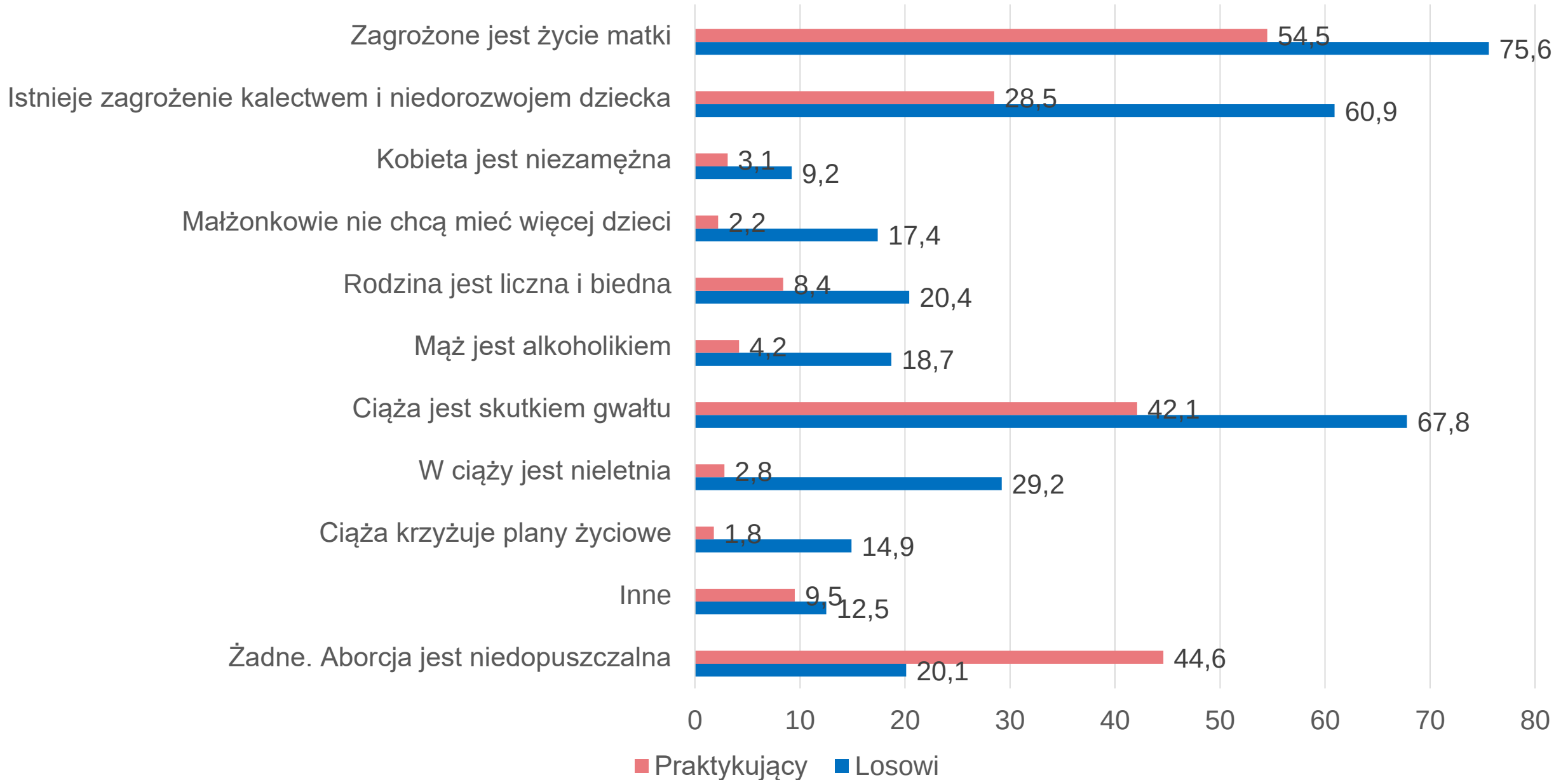
POGLĄDY MORALNE

- W zakresie moralności za najbardziej niedopuszczalne moralnie uznawane są zabójstwo, zdrada małżeńska oraz prostytutcja. Blisko 30% respondentów opowiada się za dopuszczalnością moralną wykonywania kary śmierci.
- Najwyższy wskaźnik warunkowej dopuszczalności posiada przerywanie ciąży. Odpowiedź „pod pewnymi warunkami” w tej kwestii w większości zaznaczają respondenci wierzący.
- Najwyższe wskaźniki dopuszczalności moralnej otrzymują w odpowiedziach respondentów: antykoncepcja, życie pary bez ślubu oraz zapładnianie metodami „in vitro”. Deklarowana dopuszczalność moralna w tych kwestiach koreluje w większości przypadków z deklarowaną wiarą religijną. Pozostałe przypadki sytuacji moralnych oceniane są w sposób zbliżony.

-
- W przypadku dopuszczalności przerywania ciąży respondenci w zdecydowanej większości opowiadają się za obecnym stanem prawnym ujmowanym publicystycznie jako tzw. „kompromis aborcyjny”.
 - Katolicy praktykujący przede wszystkim widzą możliwość dopuszczenia przerywania ciąży w przypadku: zagrożenia zdrowia i życia matki oraz gwałtu. W przypadku istnienia zagrożenia upośledzeniem lub niedorozwojem dziecka różnica w odpowiedziach pomiędzy katolikami praktykującymi a respondentami z doboru losowego wynosi ponad 32 punkty procentowe.
 - Za niedopuszczalną moralnie aborcję uznaje 44,6% katolików praktykujących i 20,1% respondentów dobranych losowo.

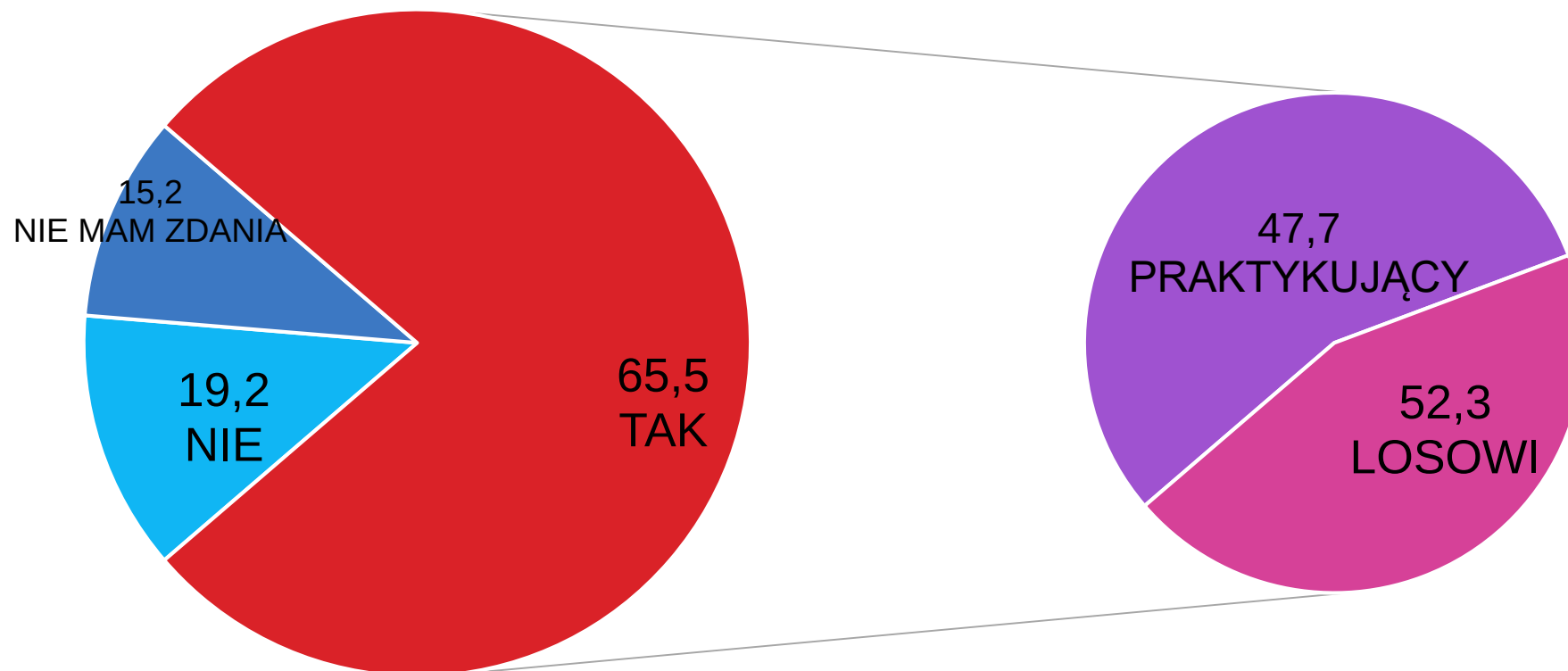
DOPUSZCZALNOŚĆ MORALNA ABORCJI

MORALNOŚĆ – stosunek do rozwodów

- Kościół wskazuje na nierozzerwalność małżeństwa jako na istotną cechę tego związku.
- Badani deklarują aprobujący stosunek do rozwodów, choć większość uważa, że muszą być ku temu istotne powody. Przeciwnikami rozwodów w większym stopniu są kobiety (18,1% względem 10,2% mężczyzn). Mężczyźni jednak w większym stopniu dostrzegają, że powinny istnieć poważne powody takiej decyzji.
- Katolicy praktykujący opowiadają się za rozwodami w 47,7%.

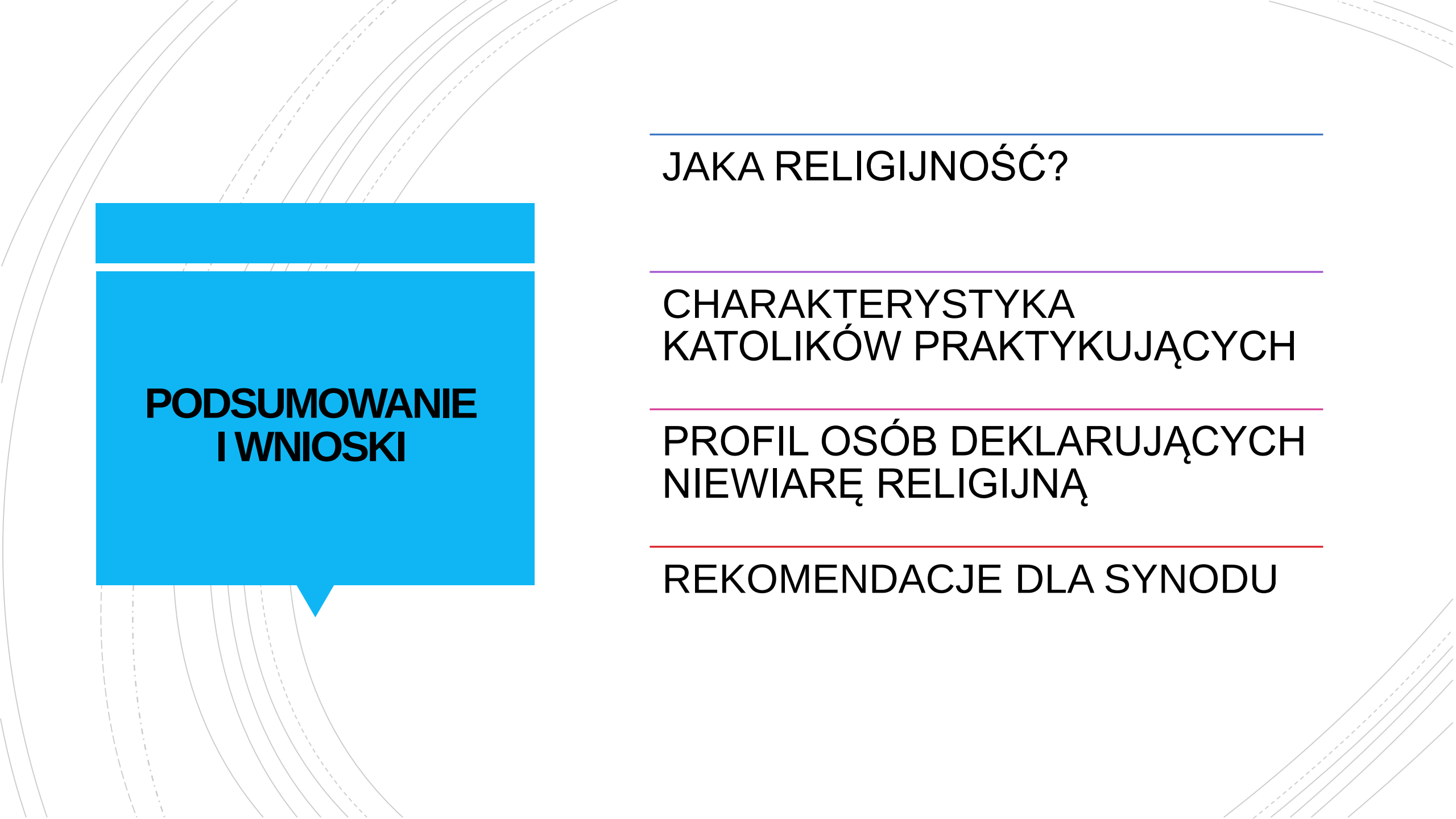
Dopuszczalność rozwodów przez Kościół

PODSUMOWANIE I WNIOŚKI

Podsumowując badania i uwzględniając istniejące zależności pomiędzy danymi warto przytoczyć następujące wnioski:

- **PŁEĆ:** Kobiety częściej niż mężczyźni deklarują się jako wierzące, wykazują też wyższy stopień akceptacji dogmatów, wyższą systematyczność w praktykach religijnych oraz częściej potwierdzają obecność w swoim życiu duchowym doświadczenia religijnego. Mężczyźni częściej deklarują się jako niewierzący oraz dominują wśród niezdecydowanych, ale przywiązanych do tradycji;
- **WIEK:** im młodszy uczestnik badania tym większe tendencje do radykalizacji postaw w sferze religijnej, jak i moralnej. Wśród niewierzących i niepraktykujących dominują młodzi uczestnicy badań. Jednak również wśród najmłodszych respondentów znaleźć można tych, którzy zadeklarowali głęboką wiarę.
- **MIEJSCE ZAMIESZKANIA:** Wpływ miejsca zamieszkania szczególnie dostrzegalny jest w parametrze wspólnotowym (mieszkańcy wsi mają większą więź z Kościołem i parafią, wskazują wyższe oceny zaufania do Kościoła niż mieszkańcy wsi) oraz nieznacznie w parametrze praktyk. W tym przypadku nie ma znaczących różnic w realizowaniu praktyk systematycznych. Mieszkańcy wsi częściej angażują się w życie parafialne.
- W oglądzie ogólnym nie zachodzi też znacząca różnica wskaźników jeśli uwzględnimy **położenie geograficzne parafii**. Utrwalany w przekazie potocznym podział diecezji na „pobożne południe” i „chłodną” religijnie północ nie znajduje wyraźnego odbicia w badaniach. Południowe rejony diecezji wykazują nieznacznie wyższy wskaźnik więzi z parafią i duchownymi, a także realizacji obowiązkowych praktyk pozaniedzielnych.
- Warto też zauważyć, że również domeną miast – szczególnie największych - jest wysoki współczynnik zaangażowania w ruchy religijne.
- **STAN CYWILNY** ma największe znaczenie w przypadku deklarowanych poglądów moralnych oraz realizowaniu systematycznych praktyk religijnych. Szczególnie widać to w kwestiach związanych z moralnością małżeńsko-rodziną. **WYKSZTAŁCENIE** deklarowane przez respondentów nie wpływa w sposób znaczący na postawy religijne. Osoby z wykształceniem wyższym najrzadziej używają w deklarowanych ankietowo poglądach i ocenach kategorii odpowiedzi „trudno powiedzieć” oraz chętniej zgłaszają się do uczestnictwa w badaniach.

The background of the slide features a series of thin, curved lines in light gray and blue, creating a sense of motion and depth. On the left side, there is a large blue rectangular area with a white border, containing the text 'PODSUMOWANIE I WNIOSKI'.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

JAKA RELIGIJNOŚĆ?

CHARAKTERYSTYKA
KATOLIKÓW PRAKTYKUJĄCYCH

PROFIL OSÓB DEKLARUJĄCYCH
NIEWIARĘ RELIGIJNĄ

REKOMENDACJE DLA SYNODU

JAKA RELIGIJNOŚĆ?

Analiza religijności w naszej diecezji wskazuje na następujące jej cechy:

- **tradycyjna** – uzasadnienia – „po co ci wiara religijna” / „dlaczego uczestniczysz w praktykach religijnych” jakie znaczenie ma dla ciebie spowiedź, w jaki sposób modlisz się, odnoszą się przede wszystkim do tradycji i wychowania (50,5% wskazań); potrzeby korzystania z praktyk nie zawsze mają charakter religijny, co raczej kulturowy i rodzinny i przy okazji religijny (szczególnie dotyczy to tzw. rytów przejścia: chrzest, bierzmowanie, ślub, pogrzeb).
- **okazjonalna** – realizowana w oparciu o bieżące potrzeby. Regularnie praktykujących co niedzielę jest ponad 21%; dominują niesystematycznie – okazjonalnie praktykujący (ponad 54%); udział w praktykach pozaniedzielnych obowiązkowych (średnio na poziomie 37%) ujawnia się najsilniej w praktyce z okazji uroczystości Wszystkich Świętych najliczniej – 55%.
- **zdystansowana wobec Kościoła**, ale jednak związana z Kościołem – czyli codzienność to niechęć i dystans czasem wręcz awersja do Kościoła, ale jednak nie wyklucza to, że nadal jeśli zachodzi potrzeba będzie realizowana w oparciu o Kościół – (święta Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy, ale też chrzest, bierzmowanie, ślub i pogrzeb) Co ciekawe, to te sytuacje są często źródłem konfliktu z przedstawicielami Kościoła – (ograniczenia, czy wymagania odbierane są jako atak rodzący silne emocje – syndrom „ktoś mi coś zabiera”)

CHARAKTERYSTYKA KATOLIKÓW PRAKTYKUJĄCYCH

Katolicy praktykujący, jak i osoby wierzące to nie jest grupa jednorodna. Wyróżnić można następujące specyficzne kategorie:

- „**katolicy rozbieżni**” czyli ci, którzy **wykazują rozmaite rozbieżności** pomiędzy własnymi poglądami a doktryną Kościoła – i to nie tylko w sferze postaw moralnych takich jak np. stosunek do aborcji, antykoncepcji, celibatu czy rozwodów, ale i w sferze wierzeń i dogmatów.
- **katolicy coniedziennie praktykujący-niezaangażowani** – katolicy partycypujący w ruchach religijnych i organizacjach to niespełna 10% badanych diecezjan. Ponad 90% nie należy do ruchów i wspólnot. Ponad 21 % deklaruje **niezdecydowanie, ale przywiązanie do tradycji oraz wątpienie**. To katolicy będący często na granicy wyjścia z Kościoła, lub wręcz niewiary. Część z nich nie nazywa tego wprost – ale są wśród nich praktykujący ale niewierzący. Jeśli odejdą w najbliższym czasie, można prognozować spadek w ciągu najbliższych 5 lat - o 6-7% wśród systematycznie praktykujących.
- „**KATOLICY SPRECYZOWANI**” – stosunkowo świadomych religijnie, mających jasno sprecyzowane wymagania i nie stroniących od krytyki Kościoła jeśli są ku temu powody. STANOWIĄ PRAWIE POŁOWĘ PRAKTYKUJĄCYCH. → SZERZEJ W REKOMENDACJACH DLA SYNODU

- Regularnie praktykują spowiedź, modlitwę osobistą, są zainteresowani wiedzą religijną. TO ludzie pracujący – z dominantą w wieku 35-55 lat, mieszkający w większości w miastach, choć i na wsiach – w pobliżu dużych miast, czasem są to niepozorne wiejskie filie parafialne. Nie są oni zaangażowani we wspólnoty i ruchy i **nie chcą być!**

- Są co niedzielę na mszach, czasem w dzień powszedni, kiedy mają czas. I wtedy kiedy są - chcą być profesjonalnie obsłużeni. Chcą rzeczowego, przemyślanego i skłaniającego do refleksji kazania, kompetentnego kierownictwa w konfesjonale, kultury i szacunku ze strony księdza parafialnego. Nie mają skrępowania, żeby wytknąć duchownemu grubiaństwo.

- Nie interesują ich banalne połajanki o charakterze politycznym, czy infantylne moralizatorstwo. Widzą, że ksiądz jest nieprzygotowany do kazania, albo też że nie potrafi poradzić sobie z Ewangelią, której wyjaśnieniem są zainteresowani, bo przeczytali przed przyjściem do Kościoła o czym będzie. Oczekują też że ksiądz będzie duszpasterzem rozumiejącym problemy ludzi i będzie możliwie empatyczny i wspomagający.

CHARAKTERYSTYKA OSÓB NIEWIERZĄCYCH I NIEPRAKTYKUJĄCYCH

- Jest ich wyraźnie zadeklarowanych ponad 20%.
- Do tej pory w badaniach ogólnopolskich jako główne źródło niewiary dominował antyklerykalizm. Badania wskazują, że nie tylko antyklerykalne motywy, ale także świadoma decyzja światopoglądowa (JESTEM CZŁOWIEKIEM ARELIGIJNYM) stoi za uzasadnieniem deklaracji niewiary. Co nie oznacza, że osoby takie wykluczają duchowość w ogóle! 5 % z deklarujących niewiarę to osoby wyraźnie irreligijne – czyli uważające nie tylko Kościół/związki wyznaniowe - ale i religię za źródło zła i szkodliwości społecznej.
- Mimo to negatywne doświadczenia z Kościołem lub negatywna ocena Kościoła (brak transparentności finansowej, sprawy obyczajowe, popełnione przestępstwa) pozostają jednym z głównych motywów odejść.
- Trzeba podkreślić, też, że osoby niewierzące są często bardziej spójne światopoglądowo, aniżeli wierzące. Z łatwością odpowiadają na pytania i mają sprecyzowane zdanie.

REKOMENDACJE Z BADAŃ DLA PRAC II SYNODU

Na podstawie badań można wychwycić następujące obszary pilnych zagadnień wymagających szczególnej troski pastoralnej:

- **ZWIĘKSZANIE ŚWIADOMOŚCI RELIGIJNEJ** wśród wiernych a szczególnie świadomości liturgicznej, eucharystycznej i związanej z rokiem liturgicznym – katecheza w szkole mimo, że jest podstawowym źródłem wiedzy religijnej jest niewystarczająca lub niewydolna w tym obszarze. Niezbędna jest też katecheza dorosłych (mająca charakter deuterokatechumenatu) w takim natężeniu, by służyła ona – szczególnie w rodzinach – przekazywaniu i rozumieniu wiary religijnej, a nie opieraniu się wyłącznie na niezrozumiałych nawykach będących pozostałością wychowania i tradycji. Konieczna jest też refleksja nad komunikatywnością przekazu, szczególnie w istotnych sprawach dotyczących prawd wiary. **Istotne jest to w kontekście duszpasterskiej troski o młode pokolenie wykazujące wysoki stopień pragmatyzmu i potrzebę jasności argumentacji.**
- **PODJĘCIE REFLEKSJI NAD ROLĄ I KONCEPCJĄ PARAFII** – parafia stała się dla większości wiernych miejscem obcym; konieczne jest też zauważenie, że większość badanych nie zaangażuje się w życie parafii inaczej jak tylko poprzez korzystanie z posług sakramentalnych. Wszak tam właśnie jest największe pole oddziaływania duszpasterskiego i możliwość prowadzenia wiernych. Ponadto w tym pakiecie spraw mieszają się także:
 1. podjęcie refleksji nad tkwiącym napięciem związanym z udzielaniem sakramentów: I komunii i bierzmowania – parafia zamieszkania a szkoła i klasa;
 2. znalezienie form zaangażowania i współpracy dla świeckich, chcących podjąć działania parafialne;
 3. ocena potrzeby reaktywowania duszpasterstwa stanowego;
- **PROFESJONALIZACJA DUSZPASTERSTWA** – wśród katolików praktykujących wybrzmiewa potrzeba organizowania dostosowanych do możliwości czasowych dorosłych spotkań, które pogłębiały ich wiarę i świadomość religijną – zwłaszcza w zakresie biblijnym i liturgicznym oraz budowały więzi. Szczególnie w przypadku młodzieży – ważne jest oprócz treści odpowiednio wyposażone i przygotowane miejsce (sala).

- **KAZNODZIEJSTWO, SPOWIEDNICTWO I KULTURA OSOBISTA JAKO PODSTAWOWE KOMPETENCJE DUCHOWNYCH** - badani wskazują na te kompetencje jako szczególnie cenne i ważne. Kazania należą także w odbiorze badanych do jednych z istotniejszych dla nich elementów liturgii. W przypadku kaznodziejstwa ważne jest także zwrócenie większej uwagi na sprawy rekolekcji parafialnych – temat, dobór prowadzącego, termin.
- **KONIECZNOŚĆ ZAGOSPODAROWANIA DUSZPASTERSKIEGO PRAKTYKUJĄCYCH „KATOLIKÓW SPRECYZOWANYCH”** - hipotezy co będzie z nimi dalej – są możliwie dwie:
 - przejdą do religijności sprywatyzowanej/zaangażowanej – ale pozainstytucjonalnej (dalej modląc się, czytając Pismo Święte, uczestnicząc w rekolekcjach wielkopostnych przez Internet, ale nie uczęszczając do Kościoła)
 - przejdą do religijności nie tyle pozainstytucjonalnej – co pozaklerykalnej – czyli będą praktykować bo sakramenty, życie duchowe mają dla nich znaczenie – ale np. nie wpuszczą księdza „po kolędzie”, nie będą „wrzucać na tacę”, ważne dla siebie uroczystości obchodzić będą poza parafiami – w miejscach dla siebie ważnych, „żeby im nikt nie popsuł świętowania”. W dużych miastach ta forma religijności przejawia się w zjawisku „churchingu”. U nas w diecezji możliwości nie są aż takie duże, więc churching nie przejawia się w znaczącym nasileniu.
- **ZWRÓCENIE UWAGI NA PRAKTYKI OKAZJONALNE I ŚWIĄTECZNE JAKO NA OKAZJĘ DUSZPASTERSKĄ** – należy podkreślić, że sytuacje świąteczne cechują się wyższą niż przeciętna frekwencją wiernych; sytuacje okoliczności rodzinnych pozwalają na dotarcie z przekazem religijnym w konkretnie przeżywaną sytuację egzystencjalną;
- **BADANIA WŚRÓD DUCHOWNYCH** – dla pełnego obrazu warto byłoby przeprowadzić badania wśród duszpasterzy – szczególnie obejmujące: odbiór sytuacji duszpasterskiej przez duchownych, możliwości działania, skuteczność narzędzi duszpasterskiego oddziaływania, komunikacja wewnątrz środowiska, autoocena przygotowania duszpasterskiego wobec współczesnych wyzwań, komercjalizacja życia religijnego – parafia jako miejsce „świadczenia usług”;

REALIZACJA I OPRACOWANIE BADAŃ:

- **ks. Remigiusz Szauer** - Instytut Nauk Teologicznych, Uniwersytet Szczeciński,

oraz zespół ankiersko-badawczy:

- **Ewa Rybczyńska**
- **Martyna Masiak**
- **Marta Mazur**
- **Piotr Sypniewski**
- **Piotr Wereszczyński**

Konsultacja badań:

- Polskie Towarzystwo Socjologiczne - Sekcja Socjologii Religii,
- Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego

Serdeczne podziękowania dla wszystkich, którzy wsparli realizację badań, szczególnie dla **Księży Proboszczów**, którzy wyrazili zgodę na przeprowadzenie badań w ich parafiach, jak i okazaną życzliwość wobec ankierów oraz dla Sekretariatu Synodu za pomoc organizacyjną.